Ազգ
Azg
armenian daily
27 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1994, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ # 206 (709)

Երեւան. Խմբագիրների եւ լրագրողների խորհրդակցություն

Երեկ, ինչպես որոշվել էր նախորդ օրը, մամուլի եւ լրագրողների պաշտպանությանը նվիրված ժամը առուլիսում, «Ազգի» խմբագրատանը խորհրդակցության հավաքվեցին թերթերի, լրատվական գործակալությունների, հեռուստատեսության ու ռադիոյի, ինչպես նաեւ միջազգային լրատվական ծառայությունների եւ Հայաստանի լրագրողների միության շուրջ երկու տասնյակ ներկայացուցիչներ: Օրակարգում կար երկու հարց՝ քննարկել «Նոյյան տապան» գործակալության կողմից նախապես պատրաստված համատեղ հայտարարության նախագիծը, եւ երկրորդ՝ խորհրդակցել լրագրողների անկախ արհեստակցական միություն ստեղծելու հնարավորությունների մասին: Ծանոթանալով հայտարարության նախագծին, ներկաները իրենց դիտողություններն ու առաջարկները ծեւակերպելու պարտականությունը վստահեցին եռանդամ խմբագրական մարմնին, որ խմբագրելով այն՝ ուրբաթ օրը, ժամը 11-ին «Ազգի» խմբագրատանը կդնի թերթերի եւ լրատվական մյուս միջոցների խմբագիրների կամ լիազոր ներկայացուցիչների տրամադրության տակ՝ ստորագրման: Ինչ վերաբերում է երկրորդ հարցին, ստեղծվեց կազմկոմիտե, որը վաղը, միեւնույն ժամին, նույն վայրում հավաքվելով կծեռնարկի լրագրողների անկախ արհմիություն ստեղծելու նախապատրաստական աշխատանքները:

ՆԵՐՔԻՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁ

Խորհրդարան. Գյումրիի ծեծը դարձյալ օրվա խնդիր

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐԻ: Երրորդ օրն է, ինչ Հայաստանի խորհրդարանում շարունակվում են ունկնդրումները Գյումրիում տեղի ունեցած միջադեպի վերաբերյալ, որտեղ անցյալ շաբաթ քաղաքի փոխքաղաքապետի ներկայացուցիչները գործկոմի նախագահի գլխավորությամբ ծեծել էին ԳԽ նախագահության երկու անդամների:

Համրապետության դատախազությունն այդ փաստի առթիվ հարուցել է քրեական գործ, իսկ ԳԽ նախագահությունն անվստահություն է հայտնել Գյումրիի քաղգործկոմի նախագահ Միհայել Վարդանյանին: Իրավիճակը բարդանում է այն պատճառով, որ Գյումրիի գործկոմի նախագահությունը փաստորեն անտեսեց հանրապետության խորհրդարանի նախագահության որոշումը եւ Վարդանյանին հանձնարարեց իր պարտականությունների կատարումը շարունակել մինչեւ հոկտեմբերի վերջին կայանալիք գործկոմի նոր նախագահի ընտրությունները: Միաժամանակ հոկտեմբերի 28-ին 5 ընդդիմադիր կուսակցություններ մտադիր են Գյումրիում անցկացնել հանրահավաք, որը դիտորդների կարծիքով, կարող է կրկին սրել լարվածությունը հանրապետության երկրորդ քաղաքում:

Հայաստանի պաշտպանության նախարարը կաշառք չի վերցնում

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐԻ: Հայաստանի պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանը խորհրդարանի ամբիոնից հայտարարեց, թե ինքը կաշառք չի վերցնում: «Ես դա չեմ արել ոչ Ղարաբաղում աշխատելու տարիներին, ոչ էլ Հայաստանում», ասաց նա:

Ռազմական գերատեսչության ղեկավարն այս հայտարարությունն արեց պատգամավոր, Սահմանադրական իրավունք միության ղեկավար Հրանտ Խաչատրյանի հարցին ի պատասխան, որը հետաքրքրվել էր, թե նախարարին բաժին հասնո՞ւմ է արդյոք այն տուրքերից, որոնք գանձվում են հերթական զորակոչի ընթացքում: Վկայակոչելով իր ընտրողներից ստացված տեղեկությունները, Խաչատրյանը հայտարարեց, որ անցյալ տարի զորակոչից ազատվելու կաշառքի չափը կազմում էր 300-500 հազար ռուսական ռուբլի, իսկ այս տարի՝ 300-500 ամերիկյան դոլլար: Այս տարվա զորակոչից «փրկված» զինակոչիկներից, «Սնարի» ստացած տվյալների համաձայն, սեպտեմբերի վերջերին հոկտեմբերի սկզբներին «փրկագնի» չափը կազմում էր 1500 ամերիկյան դոլլար:

ԱՄՆ-ի դեսպանատունը խանգարում է հայ ճարտարապետներին

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Արժանահավատ աղբյուրներից տեղեկացանք, որ Ա. Թամանյանի անվան ճարտարապետների տան տնօրենությունը, դիմելով իր հարեւանությամբ գտնվող ԱՄՆ դեսպանատան աշխատակազմին՝ դժգոհել է այն առթիվ, որ դեսպանատանը ընթացող շինարարական աշխատանքները, ինչպես նաեւ քաղաքացիների բազմամարդ կուտակումները խանգարում են ճարտարապետներին եւ ոչ նորմալ պայմաններ ստեղծում աշխատանքի համար: Միաժամանակ, նկատվել է, որ ԱՄՆ-ի դեսպանատան բակի լուսավորությունը ցերեկային ժամերին միացրած է մնում, որը այլ կերպ է մեկնաբանվում էլեկտրական լույսից զրկված Հայաստանում:

Դրամը դարձյալ տատանումների մեջ է

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Վերջին օրերին հանրապետությունում դարձյալ նկատվում է դրամի կուրսի որոշակի անկում ամերիկյան դոլլարի նկատմամբ: Հայաստանի փոխանակման կետերում այս օրերին դրամի կուրսի անկումը կազմեց 15-20 նիշ: ՀՀ կենտրոնական բանկի լրատվական բաժնից ստացված տեղեկատվության համաձայն, դրամի արժանագրված տատանումը նորմալ երեւույթ է եւ ոչ մի նոր բան չի պարունակում: Այդ տատանումները չեն գերազանցում սահմանված նորմերը: Նշենք նաեւ, որ ռուսական ռուբլու նկատմամբ դրամի կուրսը հիմնականում պահպանվում է:

ԾՈՐԱՀԱՎԱՔ

Խիստ կանոններ դասալիքների դեմ

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ինչպես հայտնի է, ընթացքի մեջ է զորահավաքը: Ցավոք, քիչ չեն նաեւ դասալքության, զինվորական ծառայությունից խուսափելու դեպքերը: Իշխանությունները անհրաժեշտ քայլեր են ձեռնարկում դասալիքներին օրենքի համաձայն պատասխանատվության ենթարկելու համար: ՀՀ պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանի անունից պաշտոնական կարգադրություններ են արվել հանրապետության շրջանային եւ քաղաքային խորհուրդներին, որտեղում խնդիր է դրվում համապատասխան աշխատանքներ տանել խուսափողներին հայտնաբերելու, նրանց զինվորական հանձնակատարներ, զինկոմիսարիատներ ուղարկելու կամ քրեական պատասխանատվության ներկայացնելու համար: Կարգադրություններին կից առաքվում են նաեւ անցյալ տարվա աշնանը եւ այս տարվա գարնանը զորակոչված եւ բանակը դասալքած զինվորների, ինչպես նաեւ նախորդ զորակոչներին չներկայացած զինապարտների ցուցակները:

Պահանջ է դրվում ՆԳ եւ ազգային անվտանգության ծառայությունների տեղական մարմինների հետ աշխատանքը կազմակերպել ճշված անձանց հայտնաբերելու ուղղությամբ եւ մեկամյա ժամկետում նրանց ծառայության վայր ներկայացնելու համար: Չներկայանալու դեպքում դասալիքներն ու զինապարտները ենթարկվելու են բնդ 1 (մեկ) ցուցակ դրանից բխող բոլոր հետեւանքներով:

Այն ղեկավարները, որոնք կթաքցնեն դասալիքների գտնվելու վայրը կամ նրանց որեւէ օժանդակություն ցույց կտան, կենթարկվեն խստագույն պատասխանատվության: Պետնախարարի պահանջով ցուցակները պետք է տպագրվեն շրջանային եւ քաղաքային թերթերում:

ՄԵՐՁԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼՔ

Հորդանանն ու Իսրայելը ստորագրեցին խաղաղության պայմանագիրը

ԵՐՈՒՍԱՂԵՄ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, WSJ, BBC: Իսրայել-Հորդանան սահմանագծի վրա, անապատային շրջանում տեղադրված վրանի տակ, Հորդանանի Հուսեյն թագավորն ու Իսրայելի վարչապետ Ռաբինը ստորագրեցին իրենց երկրների միջեւ 46-ամյա պատերազմական հարաբերությունները խաղաղ հարաբերությամբ փոխարինող պայմանագիրը, որը երկու երկրներին առիթ կտա դիվանագիտական, առեւտրատնտեսական եւ այլ բնույթի բնականոն հարաբերություններ հաստատել միմյանց միջեւ: Պայմանագրի ստորագրման արարողությունը, որին ներկա էին շուրջ 5000 հրավիրյալներ, մասնակցում էր նաեւ Մ. Նահանգների նախագահ Բիլ Քլինթոնը, որը նախօրյակին հայտարարել էր, թե «ժամանակն հասել է, որպեսզի այս խիզախ եւ լավատեսությունն ներշնչող քայլին հետեւեն նաեւ այլ երկրներ», ինչը կարելի է որպես ակնարկ համարել Սիրիայի եւ Լիբանանի հասցեին:

Ստորագրման արարողությունից առաջ Իսրայելի խորհրդարանը 12 ժամյա նիստից հետո 105 կողմ եւ 3 դեմ ձայներով որոշել էր հաստատել խաղաղության պայմանագիրը, ինչը քաղաքական մեծ հաղթանակ է համարվում Ռաբինի կառավարության համար:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ողբերգական մորը 12 տարի բանտ

ՎԱՆԱՁՈՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Քաղաքային ժողդատարանը հանցագործ ճանաչեց ամուսնալուծվածներ մայր եւ որդի Զոյա եւ Սասուն Հովհաննիսյաններին, ՀՀ քրեական օրենսգրքի 100 հոդվածով առաջինին դատապարտելով 12, մյուսին՝ 9 տարվա ազատազրկման: Նրանք պատիժը կրելու են ընդհանուր ռեժիմի դաստիարակչական աշխատանքային գաղութում: Վանաձորցիները, որոնք քուռն զաուռով էին դատապարտել ոճրագործությունը, բավարարված ընդունեցին ժողդատարանի վճիռը: Ինչպես հայտնի է (այդ մասին հրապարակվել է մամուլում), մայրը տղայի հետ ծեծով էր բարձրացրել իր մյուս որդու վրա, խեղդամահ արել նրան: «Տուժող կողմի ներկայացուցիչ, ամուսնալուծյալ Զոյա Հովհաննիսյանի հայրը՝ Յուրիկ Հովհաննիսյանը, մասնակցելով աղջկա անբարոյական վարքն, ընդհանրապես, դատավարության ընթացքում պնդեց, որ սպանությունը կատարել են աղջիկը՝ Զոյան եւ թոռը՝ Սասունը: Խնդրեց սահմանել օրենքով նախատեսված խիստ պատիժ...», ասվում է դատավճռում:

Բոլոր իրավունքները միայն ԱՄՆ-ին

Միացյալ Նահանգները երբեք չեն ճանաչի Ռուսաստանի այսպես կոչված ազդեցության ոլորտների իրավունքը նրա սահմաններից դուրս: Այս մասին, ինչպես հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, հոկտեմբերի 26-ին հայտարարել է ՄԱԿ-ում ԱՄՆ-ի մշտական ներկայացուցիչ Մադլեն Օլբրայթը՝ լեհ-ամերիկյան կոնգրեսի 50-ամյակի առթիվ ելույթ ունենալով Բուֆալոյում (Նյու Յորքի նահանգ): Նա ասել է. «Ռուսաստանը, ինչպես եւ ամեն մի պետություն, իրավունք ունի պաշտպանելու իր շահերը: Բայց այդ իրավունքը սահմանափակ է: Այն չի կարող օգտագործել ի խախտումն այլ պետությունների ինքնիշխանության եւ անկախության: Ամերիկան չի ճանաչի որեւիցե հատուկ արտոնություններ կամ այսպես կոչված ազդեցության ոլորտներ, ում համար էլ ինչքան է դա լինի, այդ թվում եւ Ռուսաստանի»:

Արմենպրես

ՃԳՆԱԺ

Ռուսաստան-ԵԱՀԽ. Բանակցությունները ավարտվեցին անարդյունք

ԲԱՔՈՒ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐԻ-ԹՈՒՐԱՆ: «Վիեննայում հայ-ադրբեջանական հակամարտության կարգավորման ուղիների շուրջ ԵԱՀԽ անդամ երկրների հատուկ նիստում ծավալված քննարկումն ավարտվեց անարդյունք», երեկ երեկոյան հաղորդեց «Ազատություն» ռադիոկայանը: Ինչպես հայտնի է, երեկ Ռուսաստանի պատվիրակությունն Ավստրիայի մայրաքաղաքում փորձում էր պաշտպանել հակամարտության կարգավորման իր տարբերակը:

Կողմերի խորհրդակցությունները կշարունակվեն երեք շաբաթ եւ երեք ամիս ԵԱՀԽ պետությունների ղեկավարների գագաթաժողովում:

Վիեննայում Ռուսաստանի պատվիրակությունը բավական կոշտ կեցվածք պահանջել էր, որ իրեն իրավունք տրվի գլխավոր դեր խաղալ Ղարաբաղի խնդրի կարգավորման մեջ, ներառյալ սեփական զորքեր ուղարկելը: Բացի դրանից, Ռուսաստանը պահանջում է իրեն համապատասխան մանդատ տալ նախկին ԽՍՀՄ տարածքում հաշտարար գործողությունների իրականացման համար եւ մերժում է ԵԱՀԽ-ի կողմից իր գործողությունների որեւէ վերահսկողություն:

Երեկ Ադրբեջանի ԱԳՆ պատվիրակությունը փոխարտգործնախարար Թոֆիկ Զուլֆուգարովի գլխավորությամբ Վիեննա մեկնեց մասնակցելու այն բանակցություններին, որոնք վերաբերում են հայ-ադրբեջանական հակամարտության գոտի խաղաղարար ուժեր ուղարկելուն: Միջազգային հարցերի գծով պետխորհրդական Վաֆա Գուլուզադեն հայտնեց, որ ընթացիկ հարցերից բացի Վիեննայում կքննարկվեն նաեւ խաղաղարար ուժերի մանդատին առնչվող հարցեր: Պետխորհրդականի խոսքերով, ԵԱՀԽ-ն մանդատ տվել 1993 թ. մարտի 1-ից, բայց դա չի նախատեսված խաղաղարար ուժերի համար: Գուլուզադեն ասաց, որ «Ադրբեջանը երբեք թույլ չի տա, որ իր տարածք մտնեն միայն մեկ պետության խաղաղարար ուժեր: Խոսք կարող է լինել միայն ԵԱՀԽ-ի մանդատ ունեցող բազմազգ ուժերի մասին»:

ՖԻԴԵ-ի նախագահ Կամպոմանեսը ժամանեց Հայաստան

Երեւանը շախմատի օլիմպիադայի մայրաքաղա՞ք

ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Հայաստանի կառավարության հրավերով, երեկ Երեւան ժամանեց շախմատի միջազգային ֆեդերացիայի նախագահ Ֆլորենսիո Կամպոմանեսը (Ֆիլիպիններ): Նրա հետ Երեւան է ժամանել նաեւ ՖԻԴԵ-ի գործկոմի անդամ, միջազգային գրոսմայստեր Բասար Քուրպին (Թունիս), որը համարվում է ՖԻԴԵ-ի նախագահի թեկնածուներից մեկը: Ինչպես հայտնի է, Հայաստանը ցանկություն է հայտնել 1996 թ. շախմատի համաշխարհային օլիմպիադան Երեւանում անցկացնել: Հյուրերը պետք է հանդիպեն վարչապետ Հրանտ Բագրատյանի հետ: Խոսակցության նյութը 1996 թ. շախմատային օլիմպիադան Հայաստանում անցկացնելու հնարավորությունների շուրջն է: Երեւանից բացի, օլիմպիադայի կազմակերպման հավակնում է նաեւ Կասարը, որը սակայն հրաժարվում է բացել Իսրայելի թիմին, ինչը մեծացնում է Երեւանի հնարավորությունները: Հայաստանի այցի արդյունքներով ՖԻԴԵ-ի նախագահը գնալու է ներկայացնելու միջազգային ֆեդերացիայի կոնգրեսին, որը նոյեմբերի վերջին եւ դեկտեմբերի սկզբին անցկացվելու է Մոսկվայում: Հենց այստեղ էլ վերջնական քվեարկությամբ որոշվելու է 1996 թ. շախմատի համաշխարհային օլիմպիադայի անցկացման վայրը: ՖԻԴԵ-ի ղեկավարներն անցած գիշեր պետք է մեկնեին Հայաստանից:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ

Երեւանը պատրաստվում է ձմռանը

Ձմռան ամիսներին խորհրդային շրջանում կջեռուցվեն Նորքի զանգվածն ու Ավանը, Մաշտոցի թաղամասը, Դավիթաշենի բոլոր "թաղամասերը, Շահումյանի շրջանում" Հարավարեւմտյան թաղամասն ու Արարատյան զանգվածը, Արաբկիրի շրջանում «Կանաչի», «Գինու եւ շամպայնի» գործարանների, Կույրերի միավորման հարող տարածքները: Շենգավիթի շրջանի մեծ մասը սնվելու է Երեւանի ՋԷԿ-ից, իսկ վերոհիշյալ շրջանները՝ կաթսայատներից, ուր եւ ներկրված է բավականաչափ մազութ: Ըստ Երեւանի քաղխորհրդի գործկոմի կենսապահովման կառավարման կենտրոնի տնօրեն Ռուբեն Տեր-Գրիգորյանի, յուրաքանչյուր օր Երեւան է ներկրվում 300 տ մազութ, այդ գործընթացը կշարունակվի մինչեւ դեկտեմբերի 1-ը: «Ներկայումս մայրաքաղաքի հյուսիսային շրջանների կաթսայատները պատրաստ են ձմռանը, նրանք ունեն մազութի մեծ տարողություններ, ուր տեղ կենտրոնացված է մազութի այնքան պաշար, որ անգամ «ամբողջովին շրջափակման» դեպքում կաշխատեն 10-15 օր՝ թույլ չտալով, որ ջուրը սառչի»:

Էլեկտրամատակարարման հարցում, Ռ. Տեր-Գրիգորյանի վկայությամբ, արտակարգ ոչինչ չպատահելու դեպքում կպահպանվի ներկայումս գործող գրաֆիկը: Արտակարգ իրավիճակների շտաբում քննարկվել է ձմռանը ժամը 19-21-ը հատուկ մշտական գրաֆիկի սահմանման հարցը, որը դեռեւս հաստատված չէ: Ինչ վերաբերում է քրամատակարարմանը, ապա գյուղատնտեսական աշխատանքների ավարտից հետո, այն որոշ չափով կբարելավվի, իսկ սառցապատման դեմ պայքարելու համար, ըստ կենսապահովման կառավարման կենտրոնի տնօրենի, այսօրվանից արդեն նախապատրաստված է համապատասխան տեխնիկա:

Ն.Տ.

Հայաստանում չկա անվտանգ գոտի

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Հայաստանում բոլոր գոտիները սեյսմոլոգիական առումով վտանգավոր են, եւ այստեղ չկա լրիվ անվտանգ, ապահով տեղ: Այս մասին հայտնել են սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայությունում: Սակայն կարեւորը ոչ թե վտանգավոր գոտիներն են, այլ սեյսմոլոգիական վիճակին անպատրաստ լինելու հանգամանքը: Եթե մենք լինենք այնպես պատրաստված, ինչպես ամերիկացիները, ճապոնացիները կամ չինացիները, ապա մեզ ոչ մի լուրջ բան չի սպառնում: Այս առումով, ներկայումս սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայության կողմից կատարվել են զգալի աշխատանքներ:

Վերջերս բավականին հաճախ է խոսվում ուսիկանության գնդապետ Վլադիմիր Գասպարյանի մասին: Նախկինում նա եղել է ՆԳ փոխնախարար, Սեւանի ոստիկանական վարչության պետ, իսկ վերջերս ազատվել է Էջմիածնի ոստիկանական վարչության պետի պաշտոնից եւ ներկայումս զբաղվում է ՆԳՆ կադրերի տրամադրության տակ: «Լրագիր» օրաթերթը նոյեմբերի 20-ի համարում մեղադրել էր նրան հանցավոր խմբավորմանը հովանավորելու մեջ, երկու օր անց ընդարձակ հարցազրույց տպագրել նրա հետ, իսկ ավելի վաղ դեռեւս տարեսկզբին, նույն «Լրագիր» 1994 թ. փետրվարյան համարներից մեկում մեղադրել էր նրան «զինավոր մեստաղների մաֆիայի» հետ կապի մեջ, որը իր իսկ խոսքերով անհեթեթություն է: Վերմամբ միջինգային տարբերակին:

Հասված Վլադիմիր Գասպարյանի հետ «Լրագրում» տպագրված հարցազրույցից. «Ես պատրաստ եմ հայտարարել համայն աշխարհին իմ գործունեության առաջին օրվանից եւ չեմ ընդունում ոչ մի փոխզիջումային տարբերակ: Այդ նույն հանցագործ աշխարհի «պատգամավոր» հովանավորներին դա ընականաբար հաճելի չէր սալիս, քանի որ մենք հայտնվել էինք մեծ կոխի տարբեր ճակատներում: Ես խփում էի ուղիղ, ճշմարտությունն ասում եւ պաշտոնական, եւ անպաշտոն ատյաններով: Իմ պայքարը ոչ թե անձերի դեմ էր, այլ նրանց գործունեության»: Պրն. Գասպարյանն իր տեսակետներն ունի ոստիկանության դերի, նպատակների եւ գործունեության մասին: Իր իսկ բնորոշմամբ, աշխատանքի իր մեթո-

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Արդարության դեֆիցիտն ամենաահավորն է

ցաոյն ով է Վլադիմիր Գասպարյանը, որի մասին ընդամենը մեկ տարի առաջ առասպելներ էին պտտվում, թե նախանձելի կարգուկանոն է հաստատել Սեւանի տարածաշրջանում (նրա օրով այնտեղ կատարված հանցագործությունների 97 տոկոսը բացահայտվել է), իսկ այսօր ամենատարբեր մեղադրանքներ են հնչում:

Հասված մի խումբ էջմիածնեցիների «Ազգի» խմբագրությանն ուղարկած նամակից. «Վլադիմիր Գասպարյանը բոլորանվեր աշխատանքով ակներեւ արդյունքի հասավ եւ ամրացրեց իր անվանը հայ ոստիկանության ու ժողովրդի համագործակցության կայացումը: Նա ոչ միայն մշակույթի, կրթական ծառայության եւ մարզական ակումբների համար աշխատանքային բարենպաստ պայմաններ ստեղծեց, այլեւ ոստիկանությանը ներգրավեց շատ տեղերում վաղուց մոռացված շաբաթօրյակներին, վերացրեց փոքր ու մեծ կրպակներից «հարկահավաքը», համակարգեց Էջմիածնի շուկայի հնդմուցիչ (?) խառնը, վերացրեց գործարանների եւ արտադրողների նկատմամբ ռեկետը... եւ այս ամենը անհետ չի մնացել էջմիածնեցիների տեսադաշտից»: Ի դեպ, նոյեմբերի 17-ին էջմիածնեցիների մի մեծ խումբ հավաքվել էր քաղխորհրդի շենքի դիմաց եւ բողոքում էր գնդապետ Գասպարյանին աշխատանքից ազատելու որոշման դեմ: Ինքը գնդապետը, մեզ հետ զրույցի ժամանակ միանշանակ հայտարարեց, թե դեմ է խնդրի լուծ-

ոք բարոյահոգեբանական է: «Ես կարծում եմ, որ համազգեստը ոստիկանին տրվում է նրա համար, որպեսզի հեռացայում, երբ այն հանելու պահը գա, պարզվի, թե համազգեստի մեջ մարդ եղե՞լ է արդյոք», ասում է նա: Ըստ նրա, ոստիկանությունը պարտավոր է ոչ միայն իրեն զերծ պահել քաղաքական պայքարից, այլեւ զսպել իշխանություններին եւ ընդդիմության միջեւ՝ որպես նպատակակետ ունենալով միայն ու միայն օրենքների գերիշխանությունը ցանկացած իշխանությունների պայմաններում: «Մարդիկ կդիմանան, եթե չլինի լույս, ջերմություն, հաց, բայց մարդիկ չեն դիմանա, եթե արդարություն չլինի», ասում է նա եւ փորձում հաստատել այդ արդարությունը՝ հայկական ոստիկանական դպրոց ստեղծելու եւ հայ ոստիկանի կերպարն անաղարտ պահելու ճանապարհով: Եւ բավականին լավատես է, քանի որ գտնում է, թե հայկական ոստիկանությունն ունի այն առողջ ու ամուր կորիզը, որի հիման վրա կարելի է ստեղծել ոստիկանություն, որին ժողովուրդը վստահի ու հավատա:

Կգա՞ արդյոք հայ ոստիկանի «աստղային ժամը»: Անկեղծ ասած, հավատալը դժվար է: Սակայն պարզ է մի բան՝ արդարության դեֆիցիտն իսկապես ամենաահավորն է: Իսկ այն փաստը, որ բնակչությունը պաշտպանում է իր ոստիկանապետին, այնուամենայնիվ լավատեսություն է ներշնչում, թե դեռ ամեն ինչ չէ, որ կորած է:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ

Վանաձորը էներգետիկ շրջափակման մեջ

«Ազգը» բազմիցս անդրադարձել է հանրապետական գերատեսչությունների կողմից էներգետիկ ռեսուրսների բաշխման գործում Վանաձորի նկատմամբ վարվող խտրականությանը: Հանրապետության 3-րդ քաղաքը նոյեմբերի սկզբից շրջափակման է ենթարկվել «Հայէներգո» պետական կոնցեռնի կողմից: Ինչպես տեղեկացանք Վանաձորի քաղէլցանցի դիսպետչերական ծառայության տնօրեն Է. Դավթյանից, հիմնական պատճառն այն է, որ բնակչության մի մասը չի ուզում «էլեկտրական էներգիայի վարձը»: Դրան զուգահեռ, է նաեւ Գյումրիի ՀԷԿ-ի վթարը, որի պատճառով քաղաքի բնակչությանն արդեն 5 օր է ընդհանրապես զրկել է էլեկտրականության մատակարարումից: Հարց է ծագում, ողջ հանրապետությունում միայն Վանաձորի բնակչությո՞ւնն է անպարտաճանաչ եւ արժե՞ արդյոք համատարած շրջափակման ենթարկել նաեւ այն բնակիչներին, ովքեր մուծել են էլեկտրաէներգիայի վարձը: Առանց այդ էլ էլեկտրաէներգիայի չափաքանակների բաշխման գործում մշտապես խտրականություն է դրվում մայրաքաղաքի եւ գավառի միջեւ, խտրականություն է դրվում նաեւ այլ բնագավառներում: Դրա բարձ օրինակներից մեկը վերջերս 15 կգ ալյուր սննդամթերքի ակցիայի բաշխումն է 4 եւ ավելի երեխաներ ունեցող երեխաների ընտանիքներին: Մինչեւ այժմ լոռեցիները իրենց հատուկ համբերությամբ ինչ թե շատ հասցնել էին էլեկտրաէներգիայի բնկուզ չինին հանդուրժողականություն ասենալու մեջ հետ: Սակայն Հայաստանի կառավարությունն այնքան էլ ցանկալի չպետք է լինի զանազան հանրապետական անտեսելու եւ սոցիալ-քաղաքական իրավիճակը:

ՍՈՒՐԵՆ ՍԻԿՆՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Դպրոցները կջեռուցվեն նոյեմբերի կեսերից

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Հանրապետության դպրոցների ջեռուցումը հավանաբար կսկսվի նոյեմբերի կեսերից: Այս մասին տեղեկացրել է ԿԳ լուսավորության փոխնախարար Մեսրոպյանը: Ներկայումս որոշված չէ ջեռուցման կոնկրետ ժամկետը: Դա կախված կլինի եղանակից: Այնուամենայնիվ, հանրապետության հյուսիսային շրջանների դպրոցների ջեռուցումը կսկսվի ավելի շուտ: Այժմ Միացյալ Նահանգների միջազգային զարգացման գործակալության կողմից իրականացվում են դպրոցներին նավթի բաշխման աշխատանքները: Նոյեմբերի 22-ից կսկսվի նավթի բաշխումը նաեւ գիշերօթիկ դպրոցներին ՅՈՒՆԻՍԵՖ-ի կողմից: Կան որոշ խնդիրներ՝ նավթավառների հետ կապված: Հանրապետության առանձին դպրոցներ ամբողջությամբ ապահովված չեն դրանցով: Այդ առումով հանձնարարականներ են տրված գործկոմներին՝ լուծել նավթավառների ամբողջական ապահովվածության հարցերը:

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Գորիս. Նոյեմբերի մեկից դասադուլ

Թեպետ նախապես պայմանավորվել էին, որ հոկտեմբերի 26-ին նախազգուշական գործադուլի կդիմեն Գորիս քաղաքի բոլոր դպրոցները, սակայն այդ օրը դասերը խափանվեցին միայն թիվ 2 եւ 4 դպրոցներում: Իսկ նոյեմբերի 1-ից, անսալով հանրապետության իրենց գործընկերների կոչին, դասերը կդադարեցնեն քաղաքի բոլոր 7 դպրոցները: Ուսուցիչների պահանջը հանրահայտ է, ուսուցչի հեղինակության անկումն ակնհայտ է նաեւ Գորիսում: Միայն վերջին 2 տարիներին քաղաքի դպրոցները լքեցին 64 ուսուցիչներ, որից 14-ը տղամարդիկ: Քաղաքային ժողկրթբաժինը այս ուսումնական տարում ստիպված է աշխատանքի ընդունել կոռեսպոնդենտային (?) համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի 3-4-րդ կուրսի ուսանողների, Գորիսի միջնակարգ դպրոցների այս տարվա շրջանավարտների:

ՍԵՐԳԵՅ ՉԱՐՉՈՒՆՅԱՆ

Հայաստան. 300 հազարից ավել փախստական

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Միացյալ ազգերի կազմակերպությունը այսօր Հայաստանում ներկայացված է 4 խոշոր կազմակերպություններով, որոնք կազմում են ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակը: Այդ 4 կազմակերպություններն են՝ Համաշխարհային պարենային ծրագիրը, ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամը, ՄԱԿ-ի փախստականների գծով հանձնաժողովը եւ ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագիրը: Դրանք ունեն շուրջ 100՝ եւ հայ, եւ օտարերկրացի աշխատակիցներ: Կազմակերպությունների ծրագրերը ղեկավարվում են Հայաստանում ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչների կողմից, որոնք վերահսկում են աշխատանքները եւ պարբերաբար հաշվետվություն ներկայացնում Միացյալ ազգերի կազմակերպությանը:

Մյուս կողմից, ՀՀ փախստականների հարցերով պետական վարչության տվյալներով, այսօր Հայաստանում գրանցված է 301 հազար 900 փախստական: Նրանցից աշխատունակ են 158 հազարը, 79 հազարը անաշխատունակ են, իսկ մնացածը երեխաներ են: Հաշվառված փախստականներից 260 հազարը գաղթել են Ադրբեջանից, 57 հազարը՝ Արցախից, 12 հազար 800-ը՝ Շահումյանից: Փախստականներից 46 հազարը ունեն բարձրագույն կրթություն, 76 հազարը՝ թերի բարձրագույն, իսկ 157 հազարը՝ միջնակարգ եւ ոչ լրիվ միջնակարգ կրթություն: Փախստականներից ութ հազար մարդ չունի տարրական կրթություն:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Գյումրու ՀԷԿ-ը շուտով կաշխատի

ԵՐԵՎԱՆ, 25 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Գյումրու ՀԷԿ-ի վերականգնման աշխատանքները կավարտվեն հոկտեմբերի 28-ին: ՀԷԿ-ը կանգնեցվել է դերիվացիոն հիդրոկառույցները ձմռանը նախապատրաստելու նպատակով: Դրա համար հատկացվել է 20 մլն. դրամ: ՀԷԿ-ի չաշխատելու պատճառով խմելու ջրի մեծածախ ամբարները լցվել են կեղտաջրով: «Դրա համար կարելի է մեղադրել Հրազդանի քաղաքային իշխանություններին, ասաց էներգիայի արտադրության վարչության նախկին պետ Գարեգին Բաղդասարյանը, քանի որ Բջնի գյուղի մոտակայքում, Հրազդան գետի հունի մոտ, բազում ապօրինի կառույցներ կան, որոնք բարդացնում են մեծ դերիվացիոն ջրատարների գործունեությունը»:

Դելիի չվերթները դեռ չեն վերսկսվում

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ինչպես տեղեկացանք «Արմենիա» գործակալին ընկերության տնօրենությունից, առայժմ ՀՀ առողջապահության նախարարությունը չի արտոնում Երեւան-Դելի չարտերային չվերթների վերականգնումը, քանզի չի ստացվել պաշտոնական թույլտվությունը ժնեւից՝ Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպությունից: Առանց այդ թույլտվության, թռիչքների վերականգնման դեպքում Ռուսաստանը կարող է արգելել բոլոր թռիչքները Հայաստանից Ռուսաստան եւ ռուսական օդակայաններով այլ երկրներ: Միաժամանակ հայտնի դարձավ, որ նոյեմբերի 26-ից «Էմիրեյթս» եւ «Էյր Ինդիա» ավիաընկերությունները վերականգնել են թռիչքները Դելիի եւ Միացյալ Արաբական Էմիրությունների միջեւ:

ՄԱՀԱԽՈՍԱԿԱՆ

Իրավաբան Յուրի Բաղդասարյան

Նոյեմբերի 25-ին իր մահկանացուն կնքեց Հայաստանի փաստաբանների կոլեգիայի անդամ, փաստաբանների միջազգային միության անդամ, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու Յուրի Նիկոլայի Բաղդասարյանը:

Որպես փաստաբան, Բաղդասարյանը հասարակայնությանը ծանոթ է մոտ հինգ տասնյակ գործերի պաշտպանությամբ, որոնց նա մասնակցել է դրսեւորելով մասնագիտական մեծ հմտություն եւ մարդկային բարձր հատկանիշներ: Լայն ճանաչման արժանանալով հանրապետությունում, Բաղդասարյանը միակն է Հայաստանից, ընտրվեց փաստաբանների միջազգային միության անդամ:

Հոգեհանգիստը նոյեմբերի 27-ին, ժ. 17-ին: Թաղումը նոյեմբերի 28-ին, Օրբելի 8, թ. 13 հասցեից:

Հայաստանի փաստաբանների կոլեգիա
Հայաստանի գիտա-արդյունաբերական եւ քաղաքացիական միություն
«Գոլոս Արմենիի» թերթի խմբագրություն
մի խումբ ընկերներ

■ ***Էներգամատակարարումը ազդում է ջրամատակարարման վրա:*** *Հանրապետության մեծաղ գազի ծավալների կրճատման հետեւանքով կրճատվել է ոչ միայն բնակչությունը, այլեւ առանձին օբյեկտներին տրվող էլեկտրաէներգիայի քանակությունը: Համաձայն նախագծային սխեմից ստացված տեղեկատվության, էներգամատակարարման կրճատումը ազդել է մայրաքաղաքի ջրամատակարարման վրա: Էլեկտրաէներգիայի անկանոն մատակարարման հետեւանքով մայրաքաղաքի առանձին թաղամասեր զրկվել են խմելու ջրից ամբողջովին:*

ՓԱՍՏ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Դ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (7 8852) 151065
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 529221
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Ոճը եւ ձեւավորումը ՊԱՎԵԼ ՊԱԼԱՍՅԱՆԻ
Apple Macintosh
համակարգչային սարքավորումը «Ազգ» թերթի
Azg
armenian daily
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ռուսաստանի սահմանները

Հոկտեմբերի սկզբներին Ռուսաստանի դաշնակցային սահմանապահ ծառայությունում տեղի ունեցավ աշխատանքային խորհրդակցություն բոլոր շահագրգիռ նախարարությունների եւ գերատեսչությունների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ: Այնտեղ քննարկվել է Ռուսաստանի պետական սահմանային քաղաքականության համակարգը: Թեեւ մեր հանրապետությունը Ռուսաստանի հետ սահման չունի, այդ հարցում ռուսական կողմի ձեռնարկած գրեթե բոլոր քայլերը անհապաղ անդրադառնում են մեր պետության կենսագործունեության վրա:

1993 թ. փետրվարի 19-ին Ռուսաստանի Դաշնության ԳԽ-ն ընդունեց օրենք պետական սահմանի մասին: Այդ օրենքի համաձայն, «Ռուսաստանի Դաշնությունը պետական սահմանը հաստատելիս ղեկավարվում է իր պետական անվտանգության պահպանման, օտար պետությունների հետ փոխշահավետ համագործակցության, պետությունների ինքնիշխանության եւ տարածքային ամբողջականության փոխադարձ հարգման եւ պետական սահմանների անխախտելիության սկզբունքներով»: Օրենքի համաձայն, «Սահմանապահ զորքերին, հակաօդային պաշտպանության ռազմածովային նավատորմի զորքերին թույլատրված է զենք գործածել»: Ռուսաստանի կառավարությանը հանձնարարված է նախկին ԽՍՀՄ միութենական հանրապետությունների կառավարությունների հետ ակտիվացնել բանակցությունները «Ռուսաստանի Դաշնության պետական սահմանի սահմանազատման ու սահմանագծման եւ դրա ռեժիմի վերաբերյալ» պայմանագրերի կնքման շուրջը:

Արդեն մեկուկես տարի է անցել սահմանի մասին օրենքի ընդունումից, բայց նոր է սկսվել աշխատանքը Ռուսաստանի պետական սահմանային քաղաքականության համակարգի նախագծի վրա: Ըստ որում, ինչպես նշեց Ռուսաստանի սահմանապահ զորքերի գլխավոր շտաբի պետ, գեներալ-լեյտենանտ Ալեքսանդր Տիմկոն, այդ համակարգը պետք է սահմանի անցման ժամանակաշրջանի սահմանային քաղաքականության հիմքը, մինչեւ որ վերջնականապես ձեւավորվի եւ կայունանա նախկին ԽՍՀՄ տարածքում միջպետական սահմանազատման համակարգը:

ԽՍՀՄ-ի տրոհումը Ռուսաստանին եւս առաջադրեց ինքնորոշման հարց, եւ այս կապակցությամբ նախկին ՌԽՖՍՀ սահմանի երկայնքով Ռուսաստանի պետական սահմանների հստակ գծման, ուղեկալների, մաքսակետերի տեղակայման եւ այլ հարցեր: Ի դեպ, Ռուսաստանի Դաշնությունը զբաղեցնում է նախկին ԽՍՀՄ տարածքի 76 տոկոսը, դրա բնակչությունը 1990 թ. կազմում էր ԽՍՀՄ բնակչության 50 տոկոսը: Ինչպես հաշվեցին փորձագետները դեռ անցյալ տարի, այս ամենի եւ սահմանապահ ծառայության ծախսերը տարեկան Ռուսաստանից կխլեին մոտավորապես 3 տրիլիոն ռուբլի:

Ռուսաստանի սահմանների ճշգրտումը դանդաղ է ընթանում, ինչը կարելի է տեսնել ռուս-էստոնական սահմանի օրինակով: Օրինակ, ԽՍՀՄ-ի տրոհումից հետո Էստոնիայի բնակիչները բավական երկար ժամանակ գալիս էին Սանկտ Պետերբուրգ եւ տանում ամեն տեսակ ապրանքներ (պղինձ, վառելիք, գորգեր) եւ դրամ: Սակայն հենց էստոնացիները մի օր հանկարծ սկսեցին կանգնեցնել Ռուսաստանից եկող գնացքները եւ պահանջել Էստոնիայի ԱԳՆ վիզաներ: Իսկ Ռուսաստանը դեռ երկար ժամանակ համապատասխան միջոցներ չէր ձեռնարկում: Միայն հիմա, երբ ավարտվել է Էստոնիայից ռուսական զորքերի դուրսբերումը (1994 թ. օգոստոսի 31), Ռուսաստանն սկսել է այդ տեղամասում ստեղծել մաքսատուն եւ սահմանային ծառայություն, ինչը, սակայն առաջացնում է արդեն էստոնական կողմի բողոքը, որը տարածքային որոշակի պահանջներ է ներկայացրել:

Ամեն ինչից երեւում է, որ Ռուսաստանի ղեկավարությունն ուզում է իրոք ձեւակերպել իր սահմանները, բայց ոչ ամենուրեք: Այսպես, Անատոլի Սոբչակի կարծիքով, «հարկավոր է սահմաններ հաստատել Մերձբալթիկայում եւ Կովկասում, քանի որ նրանք վաղուց արդեն խտրական միջոցներ են ձեռնարկել Ռուսաստանի դեմ, եւ մենք պետք է խոչընդոտենք այդ երկրներով արժեքների արտահոսքին»:

Սակայն տեղին հարց է ծագում. ի՞նչ սահմաններ պետք է ունենա Ռուսաստանի Դաշնությունը: Երբ դատենք իրավաբանորեն, ապա այդ սահմանները պետք է համապատասխանեն 1922 թ. ԽՍՀՄ-ի կազմի մեջ մտնելիս Ռուսաստանի ունեցած սահմաններին: Հենց դրանք են այն հաշվարկային կետերը, որից Ռուսաստանը ձեւականորեն, պաշտոնապես կորցրեց ինքնուրույնությունը եւ նույն սահմաններով պետք է վերականգնվի: Երբ այժմ սահմանային վեճ ծագի, ապա դա կհանգեցնի պատերազմի: Դա չի կարելի թույլ տալ, անկախ նրանից, թե Ուկրաինայի կամ մյուս հանրապետությունների հետ սահմանների փոփոխման դեպքում ինչպիսի (իրավաբանական, պատմական, ժողովրդագրական) նկատառումներ կլինեն:

Այնուամենայնիվ, շատ հաճախ հարցեր են ծագում, օրինակ, Հյուսիսային Կովկասում Ռուսաստանի Դաշնության սահմանի առնչությամբ: Ադրբեջանի հետ Ռուսաստանի սահմանում արդեն նախադեպ է եղել լեզգիների հետ: Նախկինում սահմանը խորհրդանշական էր, իսկ հիմա լեզգիները վախենում են դառնալ կիսված ժողովուրդ եւ հայտարարում են, որ իրական սահմանի հաստատման դեպքում իրենք կփորձեն մտնել Ռուսաստանի Դաշնության կազմի մեջ, ինչը, իհարկե, որոշակիորեն կազդի Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի փոխհարաբերությունների քաղաքական կլիմայի վրա:

Պետական սահմանի մասին օրենքն այնուամենայնիվ ընդունված է: Ու թեեւ օրենքն ինքնին իդեալական է, դրա բազմաթիվ կետեր պարզապես անհնար է կենսագործել: Տաջիկ-աֆղանական սահմանի նախադեպը եւ դրա արյունոտ հետքը վկայում են, որ Ռուսաստանում որպես պետական սահման ընդունում են նախկին ԽՍՀՄ սահմանը: Հենց սրանով է պայմանավորված բոլոր միջոցներով իր ազգային շահերը պաշտպանելու Ռուսաստանի անկեղծ ձգտումը:

Իսկ ինչպիսի՞ն է ներքին սահմանների հետ կապված իրավիճակը: Այս հարցում ռուսաստանցի մի շարք փորձագետներ գտնում են, որ «իդեալական կլիներ, երբ այդ սահմանները առհասարակ չհաստատվեին եւ նախկին Միության սահմաններում պահպանվեր դրանց թափանցիկությունը»: Բայց «թափանցիկությունը» իրականում Ռուսաստանը կիրառում էր նախ եւ առաջ իր տնտեսական շահերի օգտին: Սահմանային գոտիներ էին ստեղծվել նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների հետ Ռուսաստանի սահմանի ամբողջ երկայնքով: Հենց այդ սահմանային գոտիներով էին անցնում այն արժեքները, որոնց արտածումից Ռուսաստանն առասպելական շահույթներ էր ստանում, իսկ հանրապետությունները տուժում էին, քանի որ թողարկվող արտադրանքի ինքնարժեքն աճում էր:

Այս առումով հետ չէին մնում նաեւ հանրապետությունները, ձեռնարկելով նույնական միջոցներ եւ տեղակայելով մաքսատներ: Տվյալներ կան այն մասին, որ օրինակ, Կիրգիզիան մաքսային տուրքերի շնորհիվ 1993 թ. առաջին կիսամյակում ստացել է 11 մլրդ. ռուբլի:

Սակայն փորձը ցույց է տալիս, որ Ռուսաստանը ոչ մի դեպքում չի ուզում նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններին սահմանային պահանջներ ներկայացնել: Ռուսաստանցի մի շարք հայտնի քաղաքագետներ գտնում են, որ հարկավոր է սահմանային գոտիներ ստեղծել առկա սահմաններում, Ռուսաստանին իրավունք վերապահելով սահմանների վերանայման հարց առաջադրել բանակցությունների փոխադարձ զիջումների եւ քաղաքական լուծումների կարգով: Այսինքն առկա է «դանդաղ գործողության ականի» իրավիճակ: Օրինակ, լեզգիների հարցը Ադրբեջանի սահմանում, Հարավային Օսիայի, Աբխազիայի հարցերը ռուս-վրացական սահմանում եւ այլն: Ասվում է այնպես, որ Ռուսաստանի Դաշնության սահմանների խնդիրը դիպչում է նախկին ԽՍՀՄ բոլոր հանրապետությունների ազգային շահերին: Մի խոսքով նախկին պայմանական սահմանները հարկավոր է վերածել պետականի, բայց այդ ճանապարհին անհրաժեշտ են միայն քաղաքական լուծումներ: Իսկ, քանի դեռ բանակցություններ են վարվում, կարող է կրկին որոշում ընդունվել առավել սերտ միավորման եւ սահմանների բացման անհրաժեշտության մասին: Նախադեպեր կարող են լինել այսպես կոչված «ռուբլու գոտիները», որոնք կոչված են միավորելու նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունները (ոչ բոլորը): Բայց այդ փորձը եւս ձախողվեց:

Ընդհանուր առմամբ, բոլոր սահմանները պայմանական են: Ինչպես հայտնի է, դրանք բոլորը հաստատվել են զենքի միջոցով: Միակ պետությունը, որը գտնում է, թե միայն աստծուց է սահմաններ ստացել, Իսրայելն է:

Սահմանների հարցի կապակցությամբ ծագում են մի շարք այլ հարցեր: Այդ խնդրի նկատմամբ Ռուսաստանի նման զգուշավոր վերաբերմունքը բացատրվում է նաեւ նրանով, որ նա ինքը, որպես դաշնակցային պետություն, նախկին ԽՍՀՄ-ի պատճենն է:

Շատ հետաքրքիր է Մոլդավիայի սահմանների հարցը: Ինչպես հայտնի է, Ռուսաստանի հետ Մոլդավիայի սահմանները նախքան 1939 թ., միանգամայն տարբեր էին: Ուստի, եթե որեւէ մարզ կամ հանրապետություն մտցվել է ԽՍՀՄ կազմի մեջ, ապա դուրս գալու դեպքում եւս դրանք պետք է ունենան նախկինում (մտնելիս) ունեցած սահմանները:

Ելնելով այս ամենից, Ռուսաստանն իր հիմնական ուշադրությունը բեւեռում է նախկին ԽՍՀՄ սահմանի գոտում սեփական ազգային շահերի պաշտպանության վրա, իսկ ներսում առայժմ մաքսատներ է տեղադրում, որպեսզի, ինչպես քանիցս հայտարարել է երկրի ղեկավարությունը, կանխվի «երկրից արժեքների անվերահսկելի դուրսբերումը»:

ՌՈԶԱ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ,
Պատմագիտության թեկնածու

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

Զավթվել է Մախաչկալա-Ռոստով չվերթի ինքնաթիռը

ՄԱԽԱՉԿԱԼԱ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Հոկտեմբերի 26-ի երեկոյան մի ահաբեկիչ զավթել է Մախաչկալա-Ռոստով չվերթը իրականացնող ՅԱԿ-40 ինքնաթիռը: Ինքնաթիռը թռել է Մախաչկալայից 22:08 րոպեին, 22:16-ին ինքնաթիռի կապիտանը ահաբեկչից պահանջագիր է ստացել՝ ինքնաթիռը կրկին օդակայան վերադարձնելու մասին: 22:23-ին ինքնաթիռը կրկին վերադարձել է Դաղստանի մայրաքաղաքի օդակայան: Օդանավի կապիտանի միջոցով ահաբեկիչը պահանջում է երկու միլիոն դոլլար, լիցքավորում եւ թռիչք դեպի Իրան: Ինքնաթիռում կար 22 մարդ՝ 17 ուղեւոր եւ անձնակազմի 5 անդամներ: Ահաբեկիչը նրանցից վեցին ազատ է արձակել, այդ թվում՝ երեք կնոջ, երկու երեխայի եւ մեկ տղամարդու: Ահաբեկիչը զինված է մարտական նռնակով: Ինքնաթիռն այժմ կանգնած է օդակայանի թռիչքուղու եզրին:

Հոկտեմբերի 27-ին Մոսկվայում բողոքի համառուսական ակց

ՄՈՍԿՎԱ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ-ԻՄԱ ՊՐԵՍ: Հոկտեմբերի 27-ին նշանակված բողոքի համառուսական գործողությունը զուտ տնտեսական բնույթի է: Հոկտեմբերի 25-ի մամլո ասուլիսում հայտարարեց ՌԱԱԴ նախագահ Միխայիլ Շմակովը: Կազմակերպությունները, որոնք կարհամարհեն Ռուսաստանի անկախ արհմիությունների դաշնության որոշումը եւ հանրահավաքի դուրս կգան քաղաքական պահանջներով, ապա նրանց գործողությունները կգնահատվեն որպես սադրանք, նշեց նա: Այս հայտարարությունը շատ տեղին է, քանի որ «Վերածնունդ» լիբերալ հայրենասիրական կուսակցությունն արդեն տեղեկացրել է, որ չի սահմանափակվի միայն տնտեսական կարգախոսներով:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Միջին Ասիա. Նոր վտանգ Ֆերգանայում

ԲԻՇՔԵԿ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ-ԻՄԱ ՊՐԵՍ: Կիրգիզստանի նախագահ Ասկար Ակաեւը երկյուղում է, որ նոր միջէթնիկական հակամարտություն կարող է ծագել Ֆերգանայի հովտի շրջանում, որտեղ ուզբեկների հետ համատեղ ապրում են կիրգիզներ եւ տաջիկներ: Նրա խոսքերով, Բիշքեկը Տաշքենդի հետ սերտ համագործակցությամբ անում է ամեն ինչ՝ կանխելու հնարավոր ճգնաժամը: «Լիտերատուրնայա գազետայի» խմբագրությունում տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ Ակաեւը կտրականապես հերքեց այն տեղեկությունները, թե իբր հանրապետությունում սկսվել է մամուլի նկատմամբ բռնություն կիրառվել: Կիրգիզստանում դատական կարգով փակվել է միայն մեկ թերթ՝ խորհրդարանական «Սվոբոդնիե գորի»-ն, որը մեծապես ազգային խտրականություն էր սերմանում, նշեց նախագահը:

Ռուսաստան. Թոշակները կբարձրացվեն 20 տոկոսով

ՄՈՍԿՎԱ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Նոյեմբերի 1-ից Ռուսաստանում նվազագույն կենսաթոշակի չափը կհավասարվի 34440 ռուբլու: Բոլոր տեսակի թոշակները կբարձրանան 20 տոկոսով: Համապատասխան օրենքն արժանացել է ՌԴ Դաշնության խորհրդի հավանությանը եւ ընդունվել Պետդումայի կողմից՝ նախագահ Ելցինի առաջարկած խմբագրությամբ:

Նոյեմբերը դժվար ամիս Ելցինի համար

ՄՈՍԿՎԱ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՍՆԱՐՔ-ԻՄԱ ՊՐԵՍ: Աստղագուշակ Վալերի Կուրբատովը խորհուրդ է տալիս Բորիս Ելցինին հետեւել առողջությանը եւ ուժեղացնել պահակախումբը: Նրա կարծիքով՝ նոյեմբերը նախագահի համար կլինի փորձությունների ամիս: Հատուկ ուշադրության պետք է արժանացնել նոյեմբերի 3-ին եւ 18-ին: Եթե Բորիս Նիկոլաեւիչին հաջողվի այս աշնանը կանխել արյունահեղությունը, ապա «նրա անունը համաշխարհային պատմության մեջ կգրվի ոսկե տառերով», կանխատեսում է աստղագուշակը:

ԽԱԲԱՐՈՎՍԿ

Պավել Գրաչովն առաջարկում է ստեղծել կոլեկտիվ անվտանգության համակարգ

Պաշտպանության նախարարը ինքնակամ չի հեռանա

Խաբարովսկում ունեցած մամլո ասուլիսում ՌԴ պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովը հայտարարել է, որ չնայած մամուլի կողմից արվող բացահայտ հարձակումներին, ինքը չի պատրաստվում հրաժարական տալ: Միաժամանակ նա չի բացառել, որ նախագահն ինքը կարող է որոշում կայացնել իրեն այդ պաշտոնից ազատելու վերաբերյալ: Նախարարը տեղեկացրել է նաեւ, որ մինչեւ հաջորդ տարեվերջ ռուսական զինված ուժերի թվակազմը կնվազի մինչեւ 1 մլն. 70 հազարի: Նա կտրականապես հերքել է այն հաղորդումները, թե նախապատրաստվում է ռուսական զորախմբերի հեռացումը Հարավկուրիլյան կղզիներից: Գրաչովը միաժամանակ կողմ է արտահայտվել Ասիական-խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանի պաշտպանության նախարարների հանդիպում անցկացնելու գաղափարին:

Պավել Գրաչովը հերքեց զանգվածային լրատվության որոշ միջոցներում հրապարակված այն լուրերը, թե իբր ռուսական բանակում հաշվվում է 4,5-5 մլն. մարդ:

Նախարարի խոսքերով, Ռուսաստանում պաշտոնապես կատարվում է զինված ուժերի կրճատում՝ նախագահի կողմից որոշված ժամկետներին խիստ համապատասխան: Պետք է տարբերել Ռուսաստանում սահմանապահ, ներքին, երկաթուղային, շինարարական զորքեր եւ արտակարգ իրավիճակների ու կառավարական կապի նախարարությունները, որոնք նույնպես ունեն զինված կազմավորումներ: Այնտեղ ծառայող մարդիկ ուսադիրներ են կրում, սակայն չեն մտնում Ռուսաստանի զինված ուժերի կազմի մեջ:

«Մենք այժմ մշակում ենք Հեռավոր Արեւելյան զինվորական օկրուգի հետագա բարեփոխման հարցեր: Կկրճատվեն զինվորական ստորաբաժանումները, սակայն ոչ օկրուգի մարտունակության հաշվին», ասաց Պավել Գրաչովը:

Ինչպես պարզվեց ասուլիսի ժամանակ, «օկրուգը կարող է շատ արագ մարտական վիճակի բերվել եւ իրականացնել անհրաժեշտ խնդիրներ, ասաց նախարարը, սակայն մենք չենք ուզում, որպեսզի երբեւէ դրա անհրաժեշտությունը ծագի. թող Ասիա-խաղաղօվկիանոսյան տարածաշրջանում միշտ խաղաղություն իշխի», նշեց Գրաչովն ավելացնելով, որ «Ռուսաստանը այսօր չունի հավանական հակառակորդներ»:

Ռուսաստանը պատրաստ է համագործակցել այս տարածաշրջանի բոլոր երկրների հետ, ավելին՝ ծրագրվում է ստեղծել խաղաղությունը երաշխավորող [illegible] կոլեկտիվ անվտանգության համակարգ, եզրակացրեց նախարարը:

ՍՆԱՐՔ-ՌԻԱ, ՓԱՍՏ

digitised by A.R.A.R.@

Հանրապետության հիմնական օրենքի երկունքը

«Ազգի» հարցազրույցը իրավագիտության դոկտոր Վլադիմիր Նազարյանի հետ ՀՀ Սահմանադրության ընդունման հարցի շուրջը

–Ի՞նչ նորություններ կան սոցիալ-տնտեսական կյանքի ոլորտում, հատկապես կուսակցությունների կարգավիճակի խնդրում:

– Միասնական նախագծում հատուկ հոդված է ամրագրվել այդ մասին: Նրանում ասված է.

«Հայաստանի Հանրապետությունում ճանաչվում է բազմակուսակցությունը»:

Կուսակցությունները կազմավորվում են ազատ, նպաստում ժողովրդի քաղաքական կամքի ձեւավորմանը եւ արտահայտմանը: Նրանց գործունեությունը չպետք է հակասի Սահմանադրությանը եւ օրենքներին, իսկ գործելակերպը՝ ժողովրդավարության սկզբունքներին:

Կուսակցություններն ապահովում են իրենց ֆինանսական գործունեության հրապարակայնությունը»:

– Ռամկավար ազատական կուսակցությունը հատկապես կարեւորում է մասնավոր սեփականության խնդիրը: Մեզ հետաքրքրում են սեփականության տարբեր ձեւերի կարգավիճակներ եւ միաժամանակ կուզենայինք իմանալ ինչպե՞ս է լուծվում մարդու սեփականության պաշտպանության հարցը: Կոնկրետ, ի՞նչ երաշխիք կա, որ պետությունը, ինչպես ասում են, մի գեղեցիկ օր չի պետականացնի քաղաքացիների ունեցվածքը:

– Միասնական նախագծում սեփականության հետ կապված հարցերը լուծվել են համակողմանի: Պատկերացնելու համար կատարվածի էությունը բավական է համադրել այդ հարցին վերաբերող նախկին եւ ներկա հոդվածները: Այսպես, նախկին նախագծում ասված էր. «Պետությունը երաշխավորում է սեփականության բոլոր ձեւերի իրավահավասարությունը, պաշտպանում է ձեռներեցության իրավունքը, ապահովում ազատ մրցակցությունը»: Նոր նախագծում այս հոդվածը շարադրվել է հետեւյալ բովանդակությամբ:

«Հայաստանի Հանրապետությունում ճանաչվում է սեփականության իրավունքը:

Սեփականատերն իր հայեցողությամբ տիրապետում, օգտագործում եւ տնօրինում է իրեն պատկանող գույքը: Սեփականության իրավունքի իրականացումը չպետք է վնաս պատճառի շրջակա միջավայրին, խախտի այլ անձանց իրավունքները, հանրության եւ պետության օրինական շահերը:

Պետությունը երաշխավորում է սեփականության բոլոր ձեւերի ազատ զարգացումը եւ հավասար իրավական պաշտպանությունը, տնտեսական գործունեության ազատությունը, ազատ տնտեսական մրցակցությունը»:

«Սահմանադրական կարգի հիմունքները» վերնագիրը կրող առաջին գլխում ամրագրված այս հոդվածն իր բովանդակությամբ համահունչ է հաջորդ մարդու եւ քաղաքացու իրավունքներին եւ ազատություններին նվիրված գլխի 28 հոդվածին, որի սոսկ առաջին նախադասությունն է վերցված նախկին նախագծից: Այստեղ ասված է.

«Յուրաքանչյուր ոք սեփականության եւ ժառանգման իրավունք ունի: Հողի սեփականության իրավունքից չեն օգտվում օտարերկրյա քաղաքացիները եւ քաղաքացիություն չունեցող անձինք:

Սեփականության օտարումը հասարակության եւ պետության կարիքների համար կարող է կատարվել բացառիկ դեպքերում օրենքի հիման վրա, նախնական եւ համարժեք փոխհատուցմամբ»:

Սկիզբը նախորդ համարում

– Մեզ համար գլխավորներից մեկը մարդու իրավունքների եւ ազատությունների հարցն է: Կուզենայինք, որ համառոտակի անդրադառնաք նախագծի երկրորդ գլխում կատարված փոփոխություններին եւ լրացումներին:

– Դրանցից շատերն իրենց բնույթով սկզբունքային են: Այսպես, նախկին նախագծում այս գլուխը կրում էր «Քաղաքացու իրավունքները եւ ազատությունները» վերնագիրը եւ նրանում մարդու իրավունքներն ամրագրված էին սոսկ կապված նրա ՀՀ քաղաքացի լինելու հանգամանքի հետ: Մինչդեռ քաղաքացիությունը մարդուն հնարավորություն է ընձեռում ունենալ զուտ քաղաքական իրավունքներ՝ ընտրել եւ ընտրվել պետական մարմիններում, մասնակցել երկրի կառավարմանը եւ այլն: ժողովրդավարական հասարակարգում մնացած բոլոր իրավունքներից եւ ազատություններից հավասարապես օգտվում են բոլոր մարդիկ, անկախ իրենց քաղաքացիական պատկանելությունից: Այլ կերպ ասած, մեզանից յուրաքանչյուրը նախ մարդ է, եւ հետո միայն ՀՀ քաղաքացի: Հետեւաբար Սահմանադրությունում սկզբունքորեն պետք է ամրագրվեն մարդու իրավունքները եւ ազատությունները եւ առանձին հոդվածներ հատկացվեն նրա քաղաքացիությունից բխող առանձնահատուկ իրավունքներին:

Մինչդեռ նախկին նախագծում կատարվել էր ճիշտ հակառակը. մարդու բնական եւ անօտարելի իրավունքները եւ ազատությունները վերապահված էին միայն ՀՀ քաղաքացիներին, իսկ մնացած մարդկանց համար հոդվածներից մեկում ասված էր, որ նրանք էլ ունեն ՀՀ քաղաքացիներին հավասար իրավունքներ, ազատություններ եւ պարտականություններ բացի Սահմանադրությամբ եւ օրենքներով նախատեսված սահմանափակումներից, այսինքն, մարդու իրավունքների եւ ազատությունների դրական շարադրանքը փոխարինվել էր դրանց սահմանափակումների նշումով: Դժվար է անգամ պատկերացնել, թե ինչպես էր ծագել նման սկզբունքային բացը:

Ներկա նախագծում այն լիովին հաղթահարվել է. երկրորդ գլխում խոսքն առաջին հերթին մարդու, իսկ համապատասխան հոդվածներում նաեւ նրա որպես քաղաքացու իրավունքների, ազատությունների եւ պարտականությունների մասին է: Բնական է, որ կատարված վերակառուցումն արտացոլվել է նաեւ գլխի վերնագրում:

Արմատական փոփոխություններ են կատարվել նաեւ այս գլխի շարադրանքում. փոխվել է հոդվածների հաջորդականությունը: Դրանց հիմքում դրվել է հետեւյալ տրամաբանությունը.

ա) մարդու հնարավոր սահմանադրական կարգավիճակը (քաղաքացի, օտարերկրացի, քաղաքացիություն չունեցող անձ), ՀՀ քաղաքացիություն ձեռք բերելու եւ նրանից զրկելու կարգը.

բ) մարդու, որպես անհատի (անձնավորության) իրավունքները եւ ազատությունները.

գ) մարդու, որպես քաղաքացու քաղաքական իրավունքները եւ ազատությունները.

դ) մարդու իրավունքները եւ ազատությունները տնտեսական եւ սոցիալ-մշակութային կյանքի ոլորտներում.

ե) մարդու իրավունքների եւ ազատությունների պաշտպանությունը.

զ) մարդու առանձին իրավունքների եւ ազատությունների սահմանափակումների չափանիշները.

է) արտակարգ դրության ժամանակ սահմանափակումներից զերծ մարդու իրավունքները եւ ազատությունները.

ը) մարդու հիմնական պարտականությունները:

– Թերեւս սկսենք իրավունքների եւ ազատությունների սահմանափակումներից: Ի՞նչ է արվել այս ուղղությամբ:

– Նախկին նախագծում նման սահմանափակումներ նախատեսված էին հինգ հոդվածներում, ըստ որում, դրանց բնույթը բազմազան էր: Առանձին սահմանափակումներ հակասում էին Մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի եւ մի շարք այլ միջազգային ակտերի պահանջներին: Հնարավոր եղավ վերացնել այդ թերությունը եւ ընդամենը մեկ հոդվածում ամրագրել այդ ակտերից բխող սահմանափակումների ընդհանուր ծավալը եւ դրանք կապել համապատասխան հոդվածներին: Այսպես, նոր նախագծի 44-րդ հոդվածում ասված է, որ «Սույն Սահմանադրության 23–27 եւ 40 հոդվածներում ամրագրված մարդու հիմնական իրավունքները եւ ազատությունները կարող են սահմանափակվել միայն օրենքով, եթե դա անհրաժեշտ է պետական եւ հասարակական անվտանգության, հասարակական կարգի, հանրության առողջության ու բարքերի, այլ անձանց իրավունքների եւ ազատությունների, պատվի, բարի համբավի պաշտպանության համար»:

– Իսկ արտակարգ դրության ժամանա՞կ:

– Արտակարգ դրության խնդիրն ըստ էության մնացել է բաց: 1966 թ. դեկտեմբերի 16-ի «Քաղաքացիական եւ քաղաքական իրավունքների մասին» միջազգային դաշնագրի (պակտի) 4-րդ հոդվածի համաձայն, արտակարգ դրություն կարելի է հայտարարել միայն այն դեպքում, երբ «Ազգի կյանքը գտնվում է վտանգի տակ»: Մեր նախագծում այս հարցը շրջանցված է: Կարծում եմ, որ դրա լուծումը պետք է տալ Ազգային ժողովին կամ ՀՀ նախագահին վերաբերող գլխում, որոնք նման դրություն հայտարարելու կամ երկարացնելու լիազորություն ունեն: Մասնավորապես ընդօրինակման արժանի է Ֆրանսիայի 1958 թ. Սահմանադրությունը, որի 16-րդ հոդվածի համաձայն, արտակարգ դրություն կարելի է հայտարարել միայն այն դեպքում, երբ «Հանրապետության հաստատությունները, ազգի անկախությունը, նրա տարածքի ամբողջականությունը կամ նրա միջազգային պարտավորությունների կատարումը գտնվեն լուրջ եւ անմիջական վտանգի տակ եւ ընդհատված լինի սահմանադրական պետական իշխանությունների բնականոն գործունեությունը»:

Մեզ հետաքրքրող խնդրի տեսանկյունից կարեւոր է սահմանել մարդու այն իրավունքների եւ ազատությունների ցանկը, որոնք չեն կարող սահմանափակվել արտակարգ դրության ժամանակ: Նախկին նախագծում այդ ցանկն ընդգրկում էր ընդամենը չորս հոդվածներում ամրագրված իրավունքները եւ ազատությունները: Ներկա նախագծում, հաշվի առնելով միջազգային իրավունքի հանրաճանաչ եւ համապարտադիր սկզբունքների եւ նորմերի պահանջները, դրանց թվաքանակը կրկնապատկվել է: Համաձայն ներկա նախագծի, արտակարգ դրության ժամանակ չի կարելի սահմանափակել նաեւ մարդու անձի ազատության եւ անձեռնմխելիության, խոսքի ազատության, իրավաբանական օգնություն ստանալու, դատապաշտպան ունենալու, վերադաս դատարանի կողմից իր նկատմամբ կայացված դատավճռի վերանայման, ներման կամ պատժի մեղմացման խնդրանքի, իրեն դատապարտած վճռի համար փոխհատուցում ստանալու, ինքն իր, իր ամուսնու եւ մերձավոր ազգականների դեմ ցուցմունք չտալու, հանցանքը կատարելու պահին գործող օրենքով սահմանվածից ավելի ծանր պատիժ չկրելու եւ մի շարք այլ իրավունքներ եւ ազատություններ, որոնք թվարկված չէին նախկին նախագծում:

–Նոր նախագծում դրույթ է մտցված մահապատժի մասին: Որքանո՞վ է դա Սահմանադրության խնդիր, եւ ինչո՞ւ մտցվեց այդ դրույթը:

–Երբ խոսում են մարդու իրավունքների ու ազատությունների մասին, շատ հաճախ մոռանում են, որ մարդկային էակի ամենագլխավոր իրավունքը կյանքի ազատ, բարեկեցիկ եւ արժանապատիվ կյանքով ապրելու իրավունքն է: Մնացած բոլոր, այդ թվում նաեւ քաղաքական իրավունքները եւ ազատությունները կոչված են ծառայելու այդ գլխավոր իրավունքի իրականացմանը: Սահմանադրությունը չի կարող շրջանցել այս հարցը, որովհետեւ էլ չի լինի «մահապատիժ» բառի գործածությունը: Նախկին նախագծում որպես կյանքի իրավունքի երաշխիք ասված էր, որ «Ոչ ոքի կամայականորեն չի կարելի զրկել կյանքից»: Այդ նշանակում է, որ ցանկացած դեպքում, այսպես կոչված «օրենքով սահմանված կարգով» մարդուն կարելի է սպանել: Բավական է հիշել ստալինյան ժամանակաշրջանի եռյակները, որոնք լույս աշխարհ էին եկել «օրենքով սահմանված կարգով» եւ ճիշտ նույն կարգով էլ աջ ու ձախ գնդակահարում էին ժողովրդի լավագույն զավակներին, որոնց թիվը հասնում է տասնյակ միլիոնների:

Սահմանադրությունը, լինելով պետության հիմնական օրենքը, պետք է սկզբունքային հարցերում կանխորոշի օրենսդրության, այդ թվում նաեւ քրեական օրենսգրքի բովանդակությունը: Տվյալ դեպքում խնդիրը ոչ թե կամայական սպանությունների կանխման մեջ է, որոնց դեմ կոչված են պայքարելու իրավապահ մարմինները, այլ պետականորեն իրականացվող սպանության արգելման մեջ: Ուստի անհրաժեշտ եղավ այդ հոդվածում ավելի սահմանել, որ «Մահապատիժը, մինչեւ դրա վերացումը, որպես բացառիկ պատժամիջոց, կարող է սահմանվել միայն օրենքով առանձնապես ծանր հանցագործությունների համար»:

– Լինելով ազատական-ժողովրդավարական ուղղվածության թերթ, մեզ առավել հետաքրքրում է մարդու անձնական եւ ընտանեկան կյանքի երաշխավորվածության արտահայտությունը, այդ թվում նաեւ պետական մարմինների ու պաշտոնատար անձանց անհարկի միջամտություններից: Կուզենայինք իմանալ, թե ի՞նչ է արվել այս ուղղությամբ:

– Բերեմ միայն մեկ օրինակ՝ ցույց տալու համար նախագծում կատարված բարելավումների ծավալը եւ խորությունը:

Այսպես, նախագծի 26 հոդվածում ասված էր. «Արգելվում է կամայական միջամտությունը քաղաքացու անձնական եւ ընտանեկան կյանքին, ոտնձգությունը նրա բնակարանի անձեռնմխելիության, թղթակցության, կապի միջոցներով փոխանցվող տեղեկությունների գաղտնիության, պատվի եւ արժանապատվության դեմ:

Բնակարանը կարող է խուզարկվել միայն դատարանի որոշմամբ՝ օրենքով սահմանված կարգով»:

Այս, մեղմ ասած խառնաշփոթից հնարավոր եղավ առանձնացնել եւ ամրագրել երկու ինքնուրույն հոդվածներ: Այն է.

«Հոդված 20. Յուրաքանչյուր ոք իր անձնական եւ ընտանեկան կյանքին անօրինական միջամտությունից, իր պատվի եւ բարի համբավի նկատմամբ ոտնձգությունից պաշտպանության իրավունք ունի:

Արգելվում է մարդու անձնական եւ ընտանեկան կյանքի մասին տեղեկություններ առանց նրա համաձայնության հավաքելը, պահելը, օգտագործելը եւ տարածելը:

Յուրաքանչյուր ոք նամակագրության, հեռախոսային խոսակցությունների, փոստային, հեռագրական եւ այլ հաղորդումների գաղտնիության իրավունք ունի, որը կարող է սահմանափակվել միայն դատարանի որոշմամբ:

«Հոդված 21. Յուրաքանչյուր ոք բնակարանի անձեռնմխելիության իրավունք ունի:

Արգելվում է մարդու կամքին հակառակ մուտք գործել նրա բնակարանը, բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի:

Բնակարանը կարող է խուզարկվել միայն դատարանի որոշմամբ՝ օրենքով սահմանված կարգով»:

Ինչպես ասում են՝ մեկնաբանությունները ավելորդ են:

– Կատարվե՞լ են արդյոք փոփոխություններ քաղաքացիների աշխատանքի եւ հանգստի իրավունքներում ու որո՞նք են արտահայտվել դրանք:

– Կարծում եմ, ճիշտ կլինի գործադրել նույն եղանակը՝ փոփոխությունները ցուցադրել նախագծի համապատասխան հոդվածների նախկին եւ ներկա տեքստերը համադրելու միջոցով:

Այսպես, համաձայն նախկին նախագծի 35 հոդվածի, աշխատանքի ազատ ընտրության իրավունքը վերապահված էր միայն ՀՀ քաղաքացիներին: Նրանում խոսք չկար նաեւ պետության կողմից սահմանված նվազագույն աշխատավարձի մասին: Նոր նախագծի հոդ. 29-ում ասված է.

«Յուրաքանչյուր ոք աշխատանքի ազատ ընտրության իրավունք ունի:

Յուրաքանչյուր ոք արդարացի եւ պետության կողմից սահմանված նվազագույնից ոչ ցածր աշխատավարձի, անվտանգության եւ հիգիենայի պահանջները բավարարող աշխատանքային պայմանների իրավունք ունի»:

Նույնը վերաբերում է նաեւ հանգստի իրավունքին. նախկին նախագծում ցուցում չկար պետության կողմից սահմանվող աշխատաժամանակի առավելագույն եւ ամենամյա վճարովի արձակուրդների նվազագույն տեւողության մասին: Նոր նախագծի հոդված 30-ում ասված է.

«Յուրաքանչյուր ոք հանգստի իրավունք ունի:

Աշխատաժամանակի առավելագույն տեւողությունը, հանգստյան օրերը եւ ամենամյա վճարովի արձակուրդների նվազագույն տեւողությունը սահմանվում են օրենքով»:

– Ի՞նչ կասեիք սոցիալ-մշակութային իրավունքների համակարգում կատարված փոփոխությունների մասին:

– Այստեղ նույնպես դրանք էական բնույթ են կրում: Որպես առաջնա-

digitised by A.R.A.R.@

թյան դաստիարակման նպատակին սահմանվել է, որ «Պետությունը խրախուսում է բնակչության առողջության դաստիարակման ծրագրեր, նպաստում ֆիզկուլտուրայի և սպորտի զարգացմանը»:

Չեք անտեսել հայտնի է, թե ինչպիսի, մեղմ ասած, անտարբեր է վիճում այսպես կոչված ոչ պետական ուսումնական հաստատությունների գործունեության ոլորտում: Դրանց ստեղծումը դարձել է բիզնեսի, ավելի ճիշտ, գործից անշահակ ժողովրդին կողոպտելու, ամենախայտառակ տեսակներից մեկը: Բերեմ կոնկրետ օրինակ. այսօր մեր հանրապետությունում «Միջազգային իրավունքի» մասնագիտության գծով կա բնդամենը մեկ գիտության թեկնածու, որը դասախոսում է պետական համալսարանում ու հազիվ է կարողանում համատեղության կարգով այդ առարկան դասավանդել Երևանի պետական համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետում: Մինչդեռ առանց համապատասխան մասնագետի աջ ու ձախ բացվում են միջազգային իրավունքի ֆակուլտետներ և բաժանմունքներ: Նույն վիճակն է նաև մենեջմենթի և բազմաթիվ այլ մասնագիտությունների գծով: Վարկաբեկվում է ուսուցման և կրթության բուն գաղափարը: Ուստի միանգամայն տեղին է հանրապետության Հիմնական օրենքում սահմանված դրույթն այն մասին, որ «Ոչ պետական ուսումնական հաստատությունների ստեղծումը և գործունեությունը կարգավորվում է օրենքով»:

Ներկա նախագծում ամրագրված է նաև նախկինում բաց թողնված, մարդկանց գրական, գեղարվեստական, գիտական և տեխնիկական ստեղծագործության ազատության իրավունքը:

– Անդրադառնանք մարդու իրավունքների պաշտպանության հարցերին: Ի՞նչ նորամուծություն է կատարվել այս ոլորտում:

– Առաջին հերթին լրացվել է նախկին նախագծի 24 հոդվածի բացը և մարդուն իրավունք է տրվել հրաժարվելու իր անձնական դեմ ցուցմունք տալուց: Դրույթ է ամրագրվել նաև, որ «Օրենքը կարող է սահմանել ցուցմունք տալու պարտականությունից ազատելու այլ դեպքեր»: Կարծում եմ, որ առաջիկա օրենքում մասնավորապես պետք է սահմանելի փաստաբանի իրավունքը ցուցմունք չտալու իր պաշտպանյալ մեղադրյալի դեմ, ինչպես նաև հոգևորականները պետք է ազատվեն նման ցուցմունք տալու պարտականությունից, երբ դրանով խախտվում է խոստովանության գաղտնիությունը: Կարծում եմ, կարևոր է նաև հոդ. 37-ում ամրագրված նոր դրույթը, համաձայն որի «Յուրաքանչյուր ոք իր իրավունքները և ազատությունները օրենքով չարգելված բոլոր միջոցներով պաշտպանելու իրավունք ունի»:

– Այնուհետև է կատարված փոփոխությունների, բարեփոխումների հսկայական ծավալը, սակայն վերադառնանք մեր զրույցի սկզբի հարցադրմանը: Ի՞նչ եք կարծում, հնարավո՞ր է նման բարեփոխումների իրագործումը նաև Սահմանադրության նախագծի մնացած բաղադրամասերում:

– Ինչպես ասում են, կարծեմ կեսնենք և, հուսով եմ, որ «Ազգի» ընթերցողներին հանգամանորեն տեղյակ կպահենք կատարվածի մասին: Անձամբ ես տոգորված եմ լավատեսությամբ, հիմք ունենալով նախագծի ազգային բովանդակության հատուկ ուրույն դրսևորումը. Հայ դատի արդարացի լուծման և հայերի ցեղասպանության ճանաչման սահմանադրական ամրագրման խնդրում ձեռք բերված հաջողությունը և մինչև օրս կատարված մյուս կարևոր նորամուծությունները:

ԱԶԳ

Միջազգային

Այսօր ակնհայտ է, որ Ներկայիս նախագահ Ֆրանսուա Միտերանը չի կարողանա նախագահության համար երրորդ անգամ առաջադրել իր թեկնածությունը: Նախագահության գլխավոր թեկնածուներն երեքն են՝ ներկայիս վարչապետ Էդուար Բալադյուրը, Եվրոպական հանձնաժողովի նախագահ Ժակ Դելորը և Փարիզի քաղաքապետ Ժակ Շիրակը: Թեև ոչ ոք առայժմ կասկածի տակ չի առնում վարչապետ Բալադյուրի քաղաքական առավելությունները, դյուրը կանխատեսում մոտավորապես հավասար արդյունքներ, իսկ երկրորդ փուլում Բալադյուրը կստանա քվեարկողների 51 տոկոսի, Դելորը՝ 49 տոկոսի ձայները: Սեպտեմբերին այդ թվերը կազմում էին համապատասխանաբար 54 և 46 տոկոս: Երկ նախկինում քաղաքագիտությունը վարչապետի ռազմավարական զենքն էր, ապա մի շարք նախարարների ֆինանսական մեքենայությունների բացահայտումից հետո և կառավարության կասկածների տակ հայտնվելուց կա ավելի Բալադյուրի համար ... ֆավորիտ Ժակ Շիրակի համար: Հանրապետության աջակցող միավորման նախագահ Ժակ Շիրակն իր քաղաքական կյանքին բնորոշ վճռականությամբ է դրել, առավելապես օգտագործելով պաշտպանության նախարար Ալեն Ժյուպեին և Ազգային ժողովի նախագահ Ֆիլիպ Սեգենին, որոնց հեղինակությունն նույնպես բարձր է: Սակայն Ազգային ժողովում աջերը հրաժարվում են դառնալ Շիրակի դաշնակիցները, անհայտ մնալով վարչապետին, ինչպես նաև Եվրոպական ... գահի պաշտոնում նախընթացներից այդ ցուցանիշը կազմել էր 33 տոկոս): Նրա թեկնածությանը դեմ է քվեարկողների 54 տոկոսը (54): Ժակ Դելորի նախագահությանը կողմ է 31 տոկոսը (33), դեմ՝ 49 տոկոսը (50): Փարիզի քաղաքապետ Ժակ Շիրակին կուզենար նախագահ տեսնել քվեարկողների 21 տոկոսը (21), նրա թեկնածությանը դեմ է 63 տոկոսը (67): Ժակ Շիրակը կարո՞ղ է արդյոք խաղից դուրս հայտնվել: Նրա առաջաջան ավելի քան երբեք կախված է վարչապետ Բալադյուրի ճակատագրից:

ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ֆրանսիա. Կասկածների ժամանակաշրջան

Ինչպես հայտնի է, 1995 թ. մայիսին Ֆրանսիայում տեղի են ունենալու նախագահական ընտրությունները: Այդ առիթով մասնավորապես «Լը Պուեն» հանդեսը և հանրային կարծիքի հետազոտման ազգային հաստատությունը ամեն ամիս անցկացնում են հանրային կարծիքի ներկայացուցչական հետազոտություններ, որոնցից վերջինն անցկացվել է նոյեմբերի 7-10-ը: Հանդեսը իր վերջին համարներից մեկում անդրադառնում է այդ հետազոտության արդյունքներին: Մասնավորապես մեջբերվում են 18-րդ դարի ֆրանսիացի քաղաքագետ Նիկոլա դը Շամֆորի հետևյալ խոսքերը. «Նախընտրելի է, որ ավելի մարդը հանրության հարգանքին արժանանա առանց այդ մասին մտածելու և, ինչպես ասում են, անկախ իրենից»: Միամտություն կլինի է, որ Շամֆորի այդ աստղն անհետում լինելու պատճառով նախանցյալ տարի Ֆրանսիայի նորընտիր վարչապետ Պիեռ Բերեգովուան անձնասպան եղավ, ճանի որ Ազգային ժողովում փորձել էր քաղաքականության զոհեր տալ և տուժած բռնկվելությամբ, մինչդեռ բացահայտվել էր, որ ինքն էլ մեղքեր ուներ (արդարադատության Պատրիս Պելյաթի գործը): Քաղաքականության մեջ ճշմարիտ ազնվությունը պետք է կարողանա գինանալ բոլոր փորձություններին:

բայց վերջերս բացահայտված ֆրանսիացի ուսոց նախարարների շահախարդախությունների արդեն սկսել են խախտել նրա կառավարությունը: Մասնավորապես ֆինանսական մեքենայությունների մեջ է մեղադրվում Հանրապետական կուսակցության նախագահ, արդյունաբերության նախարար Ժերար Լոնգեն, իսկ հոկտեմբերի 12-ին բանտարկվեց հաղորդակցությունների նախկին նախարար Ալեն Կարինյոնը: Այս ամենը ուսոց չափով ազդեց նաև Բալադյուրի ժողովրդականության վրա: Հանրային կարծիքի վերջին հարցումները ցույց են տալիս, որ վարչապետի փառքը վերջին մեկ ամսում ընկել է: Պատկերավոր ասած, Ֆրանսիան թևակոխել է նախագահության թեկնածուների «դասախոսության» ժամանակաշրջան: Դեռ սեպտեմբերին էդուար Բալադյուրը նախագահության թեկնածուների մեջ համարվում էր անգերազանցելի, մինչդեռ հանրային կարծիքի վերջին հարցումները ցույց են տալիս, որ նրան այժմ կրնկակոխ հետապնդում է Ժակ Դելորը: Ենթադրվում է, որ նախագահական ընտրությունների առաջին փուլում Դելորը և Բալա-

Ժակ Շիրակ

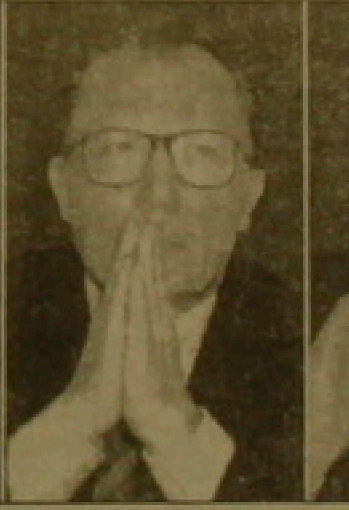

Ժակ Դելոր

Էդուար Բալադյուր

դյուրի մենամարտը չի: Երե այս ընթացքը շարունակվի, նախագահական ընտրություններում Բալադյուրն այլևս անպարտելի չի համարվի, ճանի որ նոր ընտրությունների կարգախոսն են դարձել «ավելի քան մաքուր նախագահի» բառերը:

Երե նախագահական ընտրությունները խոր անցկացվեին բարոյական չափանիշների գնահատության դաշտամեններում, դրանք վճռական կլինեն նաև Փարիզի քաղաքապետի համար ... հանձնաժողովի նախագահ Ժակ Դելորին: Հարցման արդյունքների համաձայն, երե ընտրությունների երկրորդ փուլում որպես մրցակիցներ մնային Շիրակը և Դելորը, ապա վերջինս կտաներ ակնհայտ առավելություն (55 տոկոս և 45 տոկոս):

Ընդհանուր առմամբ, հանրային կարծիքի վերջին հարցման տվյալները ցույց են տալիս, որ քվեարկողների 31 տոկոսը կուզենար վարչապետ Բալադյուրին երկու տարի տեսնել նախագահի ...

Երե նախարարների կառավարության գործերի նմանությունից հետո հանրությունը շարունակի կասկածել վարչապետի ազնվությանը, Շիրակն էլ ավելի մեծ եռանդով կծավալի նախագահական արշավին, մանավանդ որ նախկին վարչապետ Ռեմոն Բարը կամ նախկին նախագահ Վալերի Ժիսկար դ'Էստենը իրեն չեն արդարանում: Այդ դեպքում Դելորի հետ Շիրակի մենամարտի ելքը կախված կլիներ միայն ընտրողների տրամադրությունից:

Ֆրանսիայում նախագահական ընտրությունները անցկացվում են ազնվության և բարոյականության նշանաբանով, որոնց համար առավել կարևոր է երկրի քաղաքական կյանքը, և միաժամանակ նորանցի ու կենսակենսության նշանաբանով, որոնցով բարեփոխումներ կատարվեն: Չնայած հանրային կարծիքի հարցումներին, առայժմ ոչ ոք չի կարող ստույգ ասել, թե ում կնախընտրեն ընտրողները: Բալադյուրի, Դելորի և Շիրակի միջև դեռևս ընտրություն չի կատարվել, այնպես որ երկրի քաղաքական կյանքում դեռ հնարավոր են մեծ հեղաշրջումներ:

Պատրաստեց
ՊԵՏՐՈՍ ՔԵՇԻՇՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆԱՏՕ. 40-րդ նստաշրջան

ՀԱՅԱՍՏԱՆ, 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Այսօր Հայաստանում բացվեց Հյուսիսատլանտյան դաշինքի ասամբլեայի 40-րդ ամենամյա նստաշրջանը: Դրա ... ներում մասնակցում են ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրների մեծամասնությունը ներկայացնող խորհրդարանական գործիչներ, ինչպես նաև մի շարք արևելաեվրոպական երկրների, այդ թվում Ռուսաստանի ներկայացուցիչները: Սպասվում է նաև ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Վիլի Կլասի ելույթը: Սա կլինի նրա առաջին հրապարակային ելույթը այդ պաշտոնը ստանձնելուց հետո:

Ա. Ժյուպե. Իրաքը դեռևս շանս ունի

ՓԱՐԻԶ, 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ֆրանսիայի արտգործնախարարը հանդես է եկել Իրաքի դեմ կիրառվող պատժամիջոցների վերացման օգտին, երե Բաղդադը անվերապահորեն կատարի ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի բանաձևերի բոլոր պահանջները: Ֆրանսիացի արտաքին քաղաքական գերատեսչության ղեկավարի կարծիքով, Իրաքյան զորքերը Քուվեյթի սահմանից հետ քաշելով, ինչպես նաև երբ միջազգային հանրությունը պետք է վերացնել պատժամիջոցները, Ֆրանսիայի ռազմավարական Սադդամ Հուսեյնը խոսքը սիրով չի կատարի: Միաժամանակ, ըստ Ալեն Ժյուպեի, վիճակն անհանգստացնող է, և չի կարելի բացառել նոր ռազմական հակամարտության հնարավորության առաջացումը:

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Ու՞ր է գնում Աղրբեջանը

Թուրքական մամուլը ուշի ուշով հետևում է Ադրբեջանի իրադարձություններին, տեսնելով այս երկրի ներքին անկայունության հետևում Կրեմլի ռոզայությունը: Այս թեմային է նվիրված նաև քաղաքական մեկնաբան Նազլի Իլըջաքի «Ու՞ր է գնում Ադրբեջանը» հոդվածը («Հյուրրիեթ», նոյեմբերի 13), որը ձեզ ենք ներկայացնում սղված կրճատումներով:

Մ. Բ.

Խաղաղվե՞լ է արդյոք Ադրբեջանը: Արդյոք հաղթահարվե՞լ է հեղաշրջման փորձին և սպանություններին հաջորդած ճգնաժամը: Առայժմ այո, բայց միայն առայժմ, ճանի որ Ռուսաստանը, որն անկասկած պատասխանատու է Ադրբեջանի վերջին իրադարձությունների համար, չի հրաժարվել իր նպատակներից: Այս անգամ ես անդրադառնամ միայն Մոսկվայի ներքին տագրանքը, որը գործի դրվեց սեպտեմբերի 20-ին Ադրբեջանի կառավարության և բարեկամ ու արևմտյան ֆիրմաների միջև նավթի պայմանագրի ստորագրումից անմիջապես հետո: Սակայն Մոսկվան չի հրաժարվել ոտնձգություններ կատարել քաղաքականությունից, որովհետև չի ուզում ձեռ քաշել Անդրկովկասից: Չնայած կուսակցական անգրագետին, Ալիևի նախագահի պաշտոնում գտնվելը ներկա փուլում Ադրբեջանի օգտին է: Խորհրդային դիվանագիտության խորհրդում կոփված նախկին կոմունիստը, եղեկյալ անգամ իր փորձով, հետևությամբ չի ընկնում Ռուսաստանի թակարդը: Եվ այդ նույն առաջնորդը, հակառակ Թուրքիայում տարածված կարծիքի, բացառապես էլ «Մոսկվայի մարդը» չէ:

Չնայած Ռուսաստանի ճնշմանը, նա համառորեն դիմադրում է Ադրբեջանում ռուսական զորքերի տեղակայմանը և իր ստորագրությունը դրեց նավթի պայմանագրի տակ: Սակայն, անշուշտ, մեզ ավելի մոտ է ու հարազատ բարեկամական կապերով տարված Աբուլֆազ Էլչիբեյի ռոմանտիկ կերպարը: Այնուամենայնիվ քաղաքականությունը կերտվում է ոչ թե ռոմանտիկայով, այլ սառը դատողությամբ: Հենց այդ հատկությունն էր, որ Ալիևին բույլ տվեց առավելինչ ժողովրդին և կանխել հեղաշրջումը, խաղից դուրս բերել ժամանակին իր հակառակորդին նշանակած Սուրաթ Հուսեյնովին: Սակայն, չնայած Ալիևի նախանձելի հաջողությանը, ակնհայտ է, որ Մոսկվան համար դյուրին է օգտագործել Բաքվում իրեն ձեռնտու ուժերին իշխանության գլուխ բերելու համար: Գայլն արթուն է մնում իր դարանի մոտ: Կրեմլը պահանջում է Ռուսաստանում է դրվելու իր Ալիևի նախկին Մուտալիբովին: Իսկ Ալիևին ղեկավար կազմության մեջ պահելու համար նա աջակցություն է ցույց տալիս Հայաստանին: Ադրբեջանում նա կենսական շահեր ունի և ձգտում է տապալել նավթի պայմանագիրը, որտեղ նրան խաղից դուրս են թողել: Բացի այդ, Մոսկվան փորձում է խանգարել Կասպից ծովի նկատմամբ միջազգային կարգավիճակի կիրառմանը, ինչը վերջ կտար նրա գերիշխանությանը այս ջրային ավազանում: Ինչպես նշեց Բորիս Ելցինը վաշինգտոնյան գագաթնաժողովին, նոր ռուսական կայսրությունը պաշտոնապես ուզում է օրինականացնել իր գերիշխանությունը Անդրկովկասում: Կասկածից վեր է, որ Մոսկվան նույն պահանջը կներկայացնի ԵԱՀԽ-ի բուդապեշտյան հանդիպման ժամանակ: Հետևաբար եվրոպական Ադրբեջանին դժվար օրեր են սպասում: Նման պայմաններում Թուրքիան պարտավոր է ձեռք մեկնել Ադրբեջանին: Սակայն Անկարան, որը ժողովրդավարության ընտրապաշտում բայց կված սխալների պատճառով օտարվել է Արևմուտքից, այսօր մանեվրելու ավելի քիչ հնարավորություններ ունի, ճանի որ մեզ դեպի Կասպից ծով տանող ճանապարհը խցանվում է Թուրքիայի գյուղերում (նկատի ունի քրդական գյուղերի ռմբակոծման վերջին դեպքերը, որոնք մեծ արձագանք գտան Արևմուտքում):

digitised by A.R.A.R.@

Մշակույթ

Աբասթումանի ամառանոցում Թումանյանն ընտանյոք հանգիստ անցնում էր իր մտերիմ ընկերներից մեկի՝ Րաֆֆու հովանավոր, գեղարվեստ Ալեքսանդր Մելիք-Հայկազյանների տանը: Հայկազյանները նրան մի փոքրիկ սենյակ էին հատկացրել, որ անմիջապես տանը անտառ էր դուրս գալիս: Այստեղ նա, Թիֆլիսի համեմատությամբ, թույլ էր զգում, ամառանոցը մաքուր, սար օդ ուներ և անկրկնելի բնություն: Ճիշտ է,

կը՝ դիմելով Թումանյանին, ասում է. «Գիտես, Օհաննես, քո գրվածքներից մեր երեխաներն ամենից շատ սիրում են «Շունն ու կատուն»: Որ երեխային էլ որ բռնես, նույնիսկ առաջին պատահածին՝ անգիր կասի»: Գրազ են գալիս: Գյուղի սկզբում կառքը կանգնեցնում են հենց առաջին պատահած երեխային ասում են. «Շունն ու կատուն» անգիր ասա: Երեխան զարմացած ու վախեցած բանաստեղծին ու բժշկին է նայում: Բուդաղյանը, որ

բեր, այնքան լավ դրված՝ ասես լինեն սրբազան մասունքներ: Այդ գիրքը Ծողրութի հիշատակությունն է»:

1914-ի ամռանը Թումանյանները Բորժոմում էին: Ապրում էին բարձր սարի վրա: Նրանց ամառանոցը վերին խճուղու վերջին մենատունն էր: Բանաստեղծի տրամադրությունը լավ չէր, խուսափում էր մեծ շրջանակներից, մարդկանցից, հաճախ մենակ էր լինում կամ ընտանիքի անդամների հետ: Ցերեկներն իջնում էր զբոսայգի՝ հանքային ջուր խմելու,

Թումանյան-125

Թումանյանը մեր կողմերում

Հովհաննես Թումանյանը շատ է եղել մեր կողմերում. Ախալցխայում, Ջավախքում, Աբասթումանում, Բորժոմում, Ասպինձայում, Ադիգենում, գյուղերում, առողջարաններում, հիշարժան վայրերում: Հայոց հանճարը գայթակղված էր շրջանի կուսական բնությամբ, ազնիվ, ազնվական ու հյուրասեր, տաղանդաշատ մարդկանցով, հայերի ծեսերով, ավանդույթներով ու սովորույթներով: Նա բազմիցս եղել է Սամցխե-Ջավախքի մշակութային, լուսավորության ու արդյունաբերական կենտրոնում՝ գեղատեսիլ ու հեքիաթային Ախալցխայում: Այստեղ բանաստեղծը իջևանում էր «Լոնդոն» հյուրանոցում, իսկ մի քանի օրից հետո հյուրընկալ ախալցխացիների տներում էր, չէր կտրվում նրանցից, ինչպես ինքն էր սիրում ասել՝ «ուզում եմ միշտ ձեզ մոտ լինել: Ոչինչ չի կտրվում ձեզանից, անկախ՝ ձեր խոսք ու բանից»:

բժիշկները արգելել էին դասախոսել, բայց իր գլուխգործոցը՝ «Անուշը», Թումանյանն այստեղ է հորինել, այստեղ մշակել ու վերամշակել: Երբ Աբասթումանում կազմվեց առանձնատնենյակում «քեֆեր» էր կազմակերպում, ուտում խմում էր: Ընդհանրապես Թումանյանը քեֆչի էր, սեղանի անզուգական կառավարիչ, համով հոտով զրուցակից: Չգիտեմ ով, բայց ճիշտ է նկատել. աշխարհից հայ ժողովրդի ստացած ամենամեծ պարգևը Թումանյանն է: Սակայն Ղազարոս Աղայանի մահից հետո Թումանյանի տրամադրությունը ընկած էր, առաջվա պես քեֆ չէր անում, չէր արտասանում, չէր երգում, երաժշտություն չէր լսում: Երբ իր ավագ դստերը՝ Աշխենին ամուսնացրեց, ոչ ոքի չհրավիրեց: «Առաջ մի դդմաշիկի սանիկից էր քեֆ անում, դժգոհում էր կինը, իսկ հիմա աղջիկ է ամուսնացնում և մարդ չի հրավիրում»:

1912-ի ամռանը Թումանյանը եկել էր Ուրավել Ստեփան Լիսիցյանի հետ «Լուսաբեր» դասագրքի վրա աշխատելու: Ուրավելը մոտ է Աբասթումանին, չէր. Ախալցխայի գաղն էր, քաղաքից 8-9 վերստ հեռու էր, Թումանյանի շատ սիրած հանգստավայրերից մեկը: Բանաստեղծը մտածում էր երկու սենյակից առանձնատուն ունենալ ամառները մշտապես այնտեղ հանգստանալու համար: Մի անգամ Ուրավելի ձորով բարձրանում է գետի հոսանքով դեպի վեր ու լողանալու համար տեղ է պատրաստում: Որքան տեղը խորանում է, այնքան հապաղում է ջրի մեջ մնալով: Հանկարծ սառնություն է զգում, ջրից դուրս է գալիս, սկսվում է ջերմը: Այդ լուրը լսելով, Ախալցխայի բժիշկներ Գևորգ Մաղաքյանը, Հարություն Այվազյանը, Արշակ Բուդաղյանը կառքով «թռչում են» Ուրավել՝ առաջին օգնություն ցույց տալու, տեղափոխում և բուժում են Ախալցխայում: Այստեղից Թումանյանը Ստեփան Լիսիցյանի, ջութակահար Մեծիկյանի, գիմնազիայի ուսուցիչ Պալյանի և իրեն բուժող բժիշկների ուղեկցությամբ գնում է Սաֆարա հոգևորական կենտրոնը, հնագույն եկեղեցական համալիրը դիտելու: Վերադառնալով Ախալցխա, խնդրում է իր մոտ հրավիրել տեղացի երաժշտության ուսուցիչ Պողոս Տեր-Կարապետյանին (Պողոս վարժապետ), ունկնդրում իր հորինած երգերը նոտագրելու համար («Որքան չնաշխ, որքան սիրուն», «Սաֆարայի զորքը»):

Հաջորդ տարին, երբ բանաստեղծը Ախալցխա էր եկել Աբասթումանում բուժումը շարունակելու և «Անուշը» վերամշակելու, բժիշկ Արշակ Բուդաղյանը նրան առաջարկում է գնալ իր ծննդավայր Ծողրութ գյուղը, որ Ախալցխայից 4 կիլոմետր հեռու է: Կառքով բժիշ-

միաժամանակ մանկավարժ էր, մի բան է խոսում մանչուկին, և նա անսխալ սկզբից մինչև վերջ արտասանում է «Շունն ու կատուն»: Թումանյանը զարմանում է և կա-

յուզմունք էր ընդունում, երկար ու հաստ ձեռնափայտ ուներ, որ միշտ ձեռքում էր պահում: Անտառում սիրում էր ծանոթ տեղերում լինել: Կարոտում էր Լոռվա սարերը, անտառ-

Թումանյանի աշխատասենյակը

տակով ավելացնում՝ «Երբ Թիֆլիսի փողոցներով անցնում եմ, երեխաները բղավում են «տես, տես՝ Շունն ու կատուն է գալիս»:

Ծողրութում մեծարգո հյուրին դիմավորում են տեր Տիգրան քահանան, ժողովրդական արտիստներ Վարդիկ և Ռուզան Վարդանյանների հայրը, միաբանի ազգականները, ուսուցիչները: Ծողրութը փոքր գյուղ է, բայց մեծ մարդիկ շատ է տվել ու մեծագործություններ արել: Ավանդապահ ծողրութցիները ճոխ սեղաններ են բացում, բանաստեղծի հետ մի քանի օր ուտում խմում են: «Ծողրութը տասնյակին 120 տուն ունի, գրել է Թումանյանը, գյուղի տները շատ էին մաքուր: Ճիշտ է, կալ ու կուտի ժամանակ էր, դաշտային աշխատանքների եռուն շրջան (օգոստոս), բայց բոլորն էլ ուզում էին ինձ տեսնել, հետս զրուցել»:

Ծողրութում է գտնվում մագաղաթյա Ավետարանը, որը արքաներից մեջ ամենամեծն է ու ամենաթանկը և արտագրվել է 794 թվականին: Տիգրան քահանան բանաստեղծին պատմում է, որ երբ Ծողրութի նախկին բնակիչները 1830-ի Մեծ գաղթի ժամանակ Կարնո նահանգի Իլիճի գյուղից գալիս են դեպի Կովկաս, ճանապարհին Հակոբ և Անահիտ ամուսինները ջրի մեջ նկատում են մի փայլող առարկա: Մոտենում են, գիրք է, հայերեն մագաղաթյա ձեռագիր մատյան: Վերցնում, իրենց հետ հասցնում են նոր բնակավայր՝ Ծողրութ: Գրիչը Հովհաննեսն է, հիշատակարանի հեղինակը՝ Եղիա քահանան: Գրության վայրը և մանրանկարիչը հայտնի չեն: Հենց Ծողրութում մեծ բանաստեղծը հորինում է «Սուրբ Ավետարանը»: Վերադառնալով Ախալցխա, Թումանյանն իր բարեկամներին հիացմունքով պատմում էր «...Այնքան նուրբ են գրի բեր-

ները, սուլում էր «Չխարի սարի» եղանակը կամ երգում «Աշխանոցի» երգը:

Թումանյանը երեկոները չէր սիրում զբոսայգի գնալ, երեխաներին էլ չէր թողնում. «խոնավ է, օդը վատ»: Ընտանիքով հաճախ բարձրանում էին մենատան վերևի բլուրը՝ մի կանաչ սիզավետ տեղ: Այնտեղ էին անցկացնում երեկոներն ու ունկնդրում զբոսայգուց լսվող երաժշտությունը: Այդ բլրի վրա, ծառերի տակ հանգստանալիս հայոց Մեծը երգում էր «Անուշից» հատվածներ, որի եղանակն ինքն էր հորինել՝ պոեմը գրելու ժամանակ: Իսկ այս երգն անմիջապես կապվեց Բորժոմի հետ, և հետագայում երգելիս բանաստեղծը հիշում էր Բորժոմը և ասում «Բորժոմի երգը»:

Ա՜խ, ինչ լավ են սարի վրա,
Անցնում օրերն անո՜ւշ, անո՜ւշ...

«Բորժոմի երգի» երաժշտությունն ինքն էր հորինել, նոտագրված է Ախալցխայում՝ Պողոս Տեր-Կարապետյանի կողմից:

Երեկոները Թումանյանը սիրում էր նստել պատշգամբում և դիտել աստղերի դուրս գալը, նայում էր աստղերին և աստղերից խոսում: Առանձնապես սիրում էր Սիրիուսը և Արուսյակը՝ նրանց փայլն ու գույնը: Նրա զգացմունքի արգասիքը եղան «Արուսյակ» և «Սիրիուսի հրաժեշտը» բանաստեղծությունները:

Հովհաննես Թումանյանը Դերենիկ Դեմիրճյանի ուղեկցությամբ, Վահան Տերյանի հորդորներով շատ է եղել Ախալցխայի հարևան Ջավախքում, որտեղ նրան ընդունել են սրտաբաց, աղ ու հացով: Այստեղ նա դիտել է Թմուկ բերդի ավերակները, զմայլվել Փարվանայով, արարել «Թմկաբերդի առումը» և «Փարվանան»:

ԼԵՎՈՆ ԿԱՆՑՅԱՆ

ԿԱՊԵՐ

Ստավրոպոլի պատվիրակությունը ժամանեց Երևան

Նոյեմբերի 25-ին Երևան ժամանեց Ստավրոպոլի երկրամասի պատվիրակությունը՝ փոխքաղաքապետ Սերգեյ Շակի գլխավորությամբ, ինչպես նաև երկրամասի հայ համայնքի նախագահ Իվան Ալիխանյանը, կազակների հրամանատար (ատաման) Պյոտր Ֆեդոսովը, քաղաքապետարանի պատասխանատու աշխատակիցներ, գիտության ու մշակույթի ներկայացուցիչներ: «Էրեբունի» օդանավակայանում հյուրերին դիմավորեցին քաղխորհրդի փոխնախագահներ Վարդան Վարդապետյանը, Վազգեն Պետրոսյանը, Երքաղխորհրդի պատգամավորներ, Հայաստանում «Ռուսիա» կազմակերպության նախագահ Գալինա Չերնուսովան, պատասխանատու այլ աշխատակիցներ: Ավելի ուշ պատվիրակությանն ընդունեց Երքաղխորհրդի նախագահ Վահագն Խաչատրյանը: Հանդիպմանը մասնակցում էր Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպան Անդրեյ Ուրնովը:

Երեկոյան Հակոբ Պարոնյանի անվան երաժշտական կոմեդիայի պետական թատրոնի շենքում տեղի ունեցավ Ստավրոպոլի երկրամասի մշակույթի օրերի բացման արարողությունը: Շնորհավորական խոսքից հետո, քաղխորհրդի նախագահ Վահագն Խաչատրյանը շնորհակալություն հայտնեց «Իմակ» ֆիրմայի ներկայացուցիչներին և Ստավրոպոլի գործարարներին, որոնց նախաձեռնությամբ կազմակերպվել են մշակույթի օրերը: Ելույթ ունեցան փոխքաղաքապետ Սերգեյ Շակը և Ռուսաստանի մշակույթի վաստակավոր գործիչ Ալեքսանդր Մալիշևը: Հյուրերը երեկ եղան Քանաքեռի գնդում:

ՅՈՒ. Ա.

70 տարի շարունակ նրանք Կոմիտաս են ներկայացնում

Նոյեմբերի 22-ին «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահը հյուրընկալեց Կոմիտաս քառյակին և նրա արվեստի երկրպագուներին: Երեկոն առանձնահատուկ էր նրանով, որ հնարավորություն ընձեռեց լսելու ոչ միայն ազնվական երաժշտություն, այլև մեր արվեստագետների խոսքը, վերընթերցելու անցած ու անցնող ժամանակի շունչը: Ելույթ ունեցողներից շատերը՝ Էդվարդ Միրզոյան, Տաթևիկ Սազանդարյան, Վազգեն Ավետիսյան, Տիգրան Մանսուրյան, Լևոն Սաղիաշյան, Երվանդ Երկանյան, Ավետյանա Նավասարդյան, այսօր իրենց փորձառու վաստակն են փոխանցում նոր սերնդին: Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի, Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախմբի երգչախմբի գեղարվեստական ղեկավար և գլխավոր դիրիժոր Լորիս Ճգնավորյանն անդրադարձավ իր պատանեկան հուշերին, որն անբաժան է կոմիտասցիների փառքի ոլորտից: «Տասնյոթ տարեկան էի, 1955 թվական, Վիեննայում ուսանում էի և հայտագրում կարդացի Կոմիտասի անվան լարային քառյակի հյուրախաղերի մասին, զարմացա: Էն ժամանակ Պարսկաստանից Հայաստան գաղթելը երազում էլ էր երազ, և ես ոչինչ չգիտեի այս խմբի մասին: Ամբողջ գիշեր Աստված էի կանչում, որ օգնի Երևանից ժամանած իմ հայրենակիցներին՝ Վիեննայում պատվով ներկայացնել հայ արվեստը: Համերգի ժամանակ տեսնում էի Ավետ Գաբրիելյանի քրտինքի կաթիլները, որ իջնում էին ջութակի լարերին: Նրանք հոյակապ արվեստ ներկայացրին, և հաջորդ օրը վիեննական թերթերը գրեցին՝ այս չորս հայից պետք է սովորել ինչպես Շուբերտ նվագել»:

Դահլիճում, Կոմիտասի անվան 70-ամյա լարային քառյակը հնչեցրեց Կոմիտասի «Գարուն», «Շողեր ջան», «Կռունկ»... իր այսօրվա կազմով. առաջին ջութակ՝ պրոֆեսոր, միջազգային մրցույթների դափնեկիր Էդվարդ Թադևոսյան, պրոֆեսոր Սուրեն Հախնազարյան, Ալեքսանդր Կոսեմյան, պրոֆեսոր Ֆելիքս Սիմոնյան:

ԿԱՐԻՆԵ ՕՀԱՆՅԱՆ

Ավարտվեց մանկական հանրապետական փառատոնը

Ֆիլհարմոնիկի համերգային փոքր դահլիճում տեղի ունեցավ Հայաստանի մանկական պարի խմբերի հանրապետական ավանդական փառատոնը, որը կազմակերպել էր հանրապետության երաժշտական ընկերությունը: Ընկերության նախագահ Էմմա Ծատուրյանն ասաց, որ չնայած լուրջ դժվարություններին, միջոցառումը անցավ հաջողությամբ և բարձր մակարդակով. տեղերում մասնակցած 28 համույթներից եզրափակիչ էր դուրս եկել 17-ը: Բոլոր խմբերին բնորոշ էր կատարողական բարձր մակարդակը, ուշագրավ էր ազգային տարազների առկայությունն ու գունագեղությունը: ԼՂՀ-ից հրավիրվել և մասնակցում էր Ստեփանակերտի քաղաքային մանկական ստեղծագործության կենտրոնի պարային համույթը:

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ

Համերգ-հանդիպում

Հայաստանի կոմպոզիտորների և երաժշտագետների միության «Ինտելեկտուալների երաժշտություն» միջազգային լիգան (նախագահ Յուրի Ղազարյան) Երևանի կամերային երաժշտության տանը կազմակերպել էր համերգ-հանդիպում՝ կոմպոզիտորներ Ջեյկ Բոլջյանի (Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ) և Էդուարդ Սադոյանի (Հայաստան) մասնակցությամբ: Կոմպոզիտորներին ներկայացրեց և նրանց կյանքի ու ստեղծագործության մասին համառոտակի խոսք ասաց երաժշտագետ Ժաննա Զուրաբյանը: Նա նշեց, որ արդեն երեք տարի Երևանում գործում է «Ինտելեկտուալների երաժշտություն» միջազգային լիգան, որի կազմի մեջ մտնում են նաև կոմպոզիտորներ Ջեյկ Բոլջյանն ու Էդուարդ Սադոյանը: Վերջինս այս կազմակերպության փոխնախագահն է: Երեկոյին ելույթ ունեցավ թավջութակահար, հանրապետության վաստակավոր արտիստ Ֆելիքս Սիմոնյանը, որը կատարեց Ջեյկ Բոլջյանի Թավջութակի կոնցերտը: Այնուհետև համերգ-հանդիպմանը մասնակից կոմպոզիտորների՝ Ջեյկ Բոլջյանի և Էդուարդ Սադոյանի ստեղծագործությունների կատարմամբ հանդես եկան մենակատարներ Գայանե Գեղամյանը, Մարի Մինասյանը, Կոնստանտին Խաչատրյանը, Երևանի ազգային օպերայի և բալետի ակադեմիական թատրոնի տղամարդկանց երգչախմբերը (խմբավար՝ Կարեն Սարգսյան):

ՀՐԱՉՅԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՖՈՆԴԸ

«ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՇՈՒՆ» փառատոնի շրջանակներում նոյեմբերի 27-ին, ժամը 15.00-ին հրավիրում է Երվանդ Քոչարի թանգարան մասնակցելու մրցանակակիր քանդակագործներ

ԳԱՐԵԳԻՆ ԴԱՎԹՅԱՆԻ
ՍԱՄՎԵԼ ՂԱԶԱՐՅԱՆԻ
ԳԵՏԻԿ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԻ
ԱՇՈՏ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԻ

ստեղծագործությունների ցուցահանդեսի բացմանն ու քննարկմանը:

Հասցեն՝ Երևան, Մ. Մաշտոցի 39/12

Վաճառվում է

Հրազդանի շրջ. Աղավնաձոր գյուղում 3 սենյականոց 112 քմ, 1 հարկանի քարե շենք, ունի հարմարություններ. ջուր, գազ, ջեռուցում, հեռախոս, խոհանոց, լոգարան, ունի բերքատու այգի 1000 քմ, տնամերձ հողամաս ցանկապատված (առանց կառույցների) 2000 քմ, այդտեղ վարելահողեր և խոտհարքեր 1 հեկտար:

Դիմել Էրեբունի 25 շենք, 13 բն., զանգահարել 20.30-ից հետո, 45-99-54, 45-41-70

digitised by A.R.A.R.@

ՀՀ ԱՌԱՋՆՈՒԹՅՈՒՆ

Առաջնությունն ավարտվում է, իսկ խաղացանկը դեռ փոփոխության է ենթարկվում

ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Չհաշված նախորդ տարից հետաձգված մի քանի հանդիպումներ, Հայաստանի Հանրապետության ֆուտբոլի բարձրագույն խմբի 3-րդ առաջնության ավարտին մնացել է 2 տուր: Տարօրինակն այն է, որ առաջնության վերջնագծում մնացած հանդիպումների խաղացանկն ամբողջովին փոխվել է: Ֆեդերացիայի ընկերները կարող են ասել, որ տարօրինակ ոչինչ չկա, չէ՞ որ միայն «Արարատը» դեռ 6 հանդիպում ունի անցկացնելու: Փաստորեն 15 օրում հանրապետության գավաթակիրը պետք է ավարտի այդ խաղերը: Կարելի է հասկանալ խաղացանկը, բայց չէ՞ որ առաջնության հետ կապված ուրիշ խնդիրներ էլ կան: Օրինակ, ըստ հիմնական խաղացանկի, այսօր «Հրազդան» կենտրոնական մարզադաշտում պետք է մրցեին 2-րդ տեղի համար պայքարող ՀՄԸՄ-ն և հանրապետության չեմպիոն Գյումրիի «Շիրակը»: Այդ խաղի 2-րդ կեսի ռադիոռեպորտաժը նախատեսված էր ծրագրի մեջ: Ըստ գործող կարգի, հաստատ հայտ էր ներկայացվել ռեպորտաժը տեխնիկապես ապահովելու համար, սակայն այն կայանալու է նոյեմբերի 3-ին: Ուրեմն պետք է փոխանցվի նաև ռադիոժամը(?): Սա հարցերից մեկն է, իսկ հանրապետությունում արդեն սկսել է քայլել ձմեռը: Շատ տեղերում ձյուն է տեղացել, և հնարավոր է, անցյալ տարվա պես նոր բարդություններ առաջանան վերջին խաղերի համար: Ընդ որում, այդ հանդիպումները շատ կարևոր են, քանի որ պետք է որոշեն ոչ միայն 2-րդ և 3-րդ մրցանակակիրներին, այլև այն թիմերին, որոնք հրաժեշտ են տալու բարձրագույն խմբին:

Ահա առաջնության մնացած հանդիպումների նոր խաղացանկը

27 հոկտեմբեր
«Զանգեզուր»-«Արարատ» ժ. 14.00

30 հոկտեմբեր
«ԲՄԱ Արայի»-«Արարատ» 15.00
«Բանանց»-«Ցեմենտ» 15.00

29-րդ տուր
2 նոյեմբեր
«Լոռի»-«Երազանք» 14.00
«Կանազ»-«Վան» 15.00

3 նոյեմբեր
«Կոտայք»-«Արարատ» 15.00
ՀՄԸՄ-«Շիրակ» 15.00
«Ցեմենտ»-«Զանգեզուր» 15.00
«ԲՄԱ Արայի»-«Նաիրի» 15.00
ՀՄՄ-ՖԻՄԱ-«Ազնավուր» 15.00

30-րդ տուր
6 նոյեմբեր
«Ցեմենտ»-«Լոռի» 15.00
«Վան»-«Երազանք» 15.00
«Կանազ»-«Նաիրի» 15.00

7 նոյեմբեր
«Արարատ»-«Բանանց» 15.00
«Ազնավուր»-«Կոտայք» 14.00
«Զանգեզուր»-ՀՄԸՄ 14.00
ԲՄԱ-«Արայի»-ՀՄՄ-ՖԻՄԱ 15.00

11 նոյեմբեր
«Ազնավուր»-«Արարատ» 14.00

Նախօրեին մրցեցին
«ԲՄԱ Արայի»-«Շիրակ»
«Կանազ»-ՀՄԸՄ

ԱՍԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

Չինաստանը Ասիայի մարզական ամենահզոր երկիր

ԳՐԻԳՈՐ ԱՌՈՒՉՅԱՆ(?)

Վաշինգտոն(?), Ֆրանկֆուրտ

Ճապոնիայի Հիրոսիմա քաղաքում տեղի ունեցած Ասիայի մարզական 12-րդ խաղերում չնայած գրանցվեց աշխարհի միայն ռեկորդ(?) ... վարժվել էր անցած ասիական խաղերում գրավել 1-ին տեղը: Չինաստանը և Հարավային Կորեան փաստորեն վերջ դրեցին Ճապոնիայի մարզական գերիշխանությանն Ասիայում: 4-րդ տեղը գրավեց Ղազախստանի հավաքականը, իսկ 5-րդը Ուզբեկստանի ընտրանին էր: Նախկին խորհրդային Միության միջինասիական այս երկու հանրապետությունները առաջին անգամ մասնակցեցին ասիական խաղերին: Նրանց հաջողությունը փաստում է, որ ԽՍՀՄ փլուզումից առաջ հանրապետությունների սպորտը բարձր մակարդակի էր: Մյուս կողմից հարկ է ընդգծել, որ «ասիական» այս երկու հանրապետությունների մարզիկների մեծամասնությունը եվրոպական ազգային ծագում ունեն, ազգեր, որ դեռ բնակվում են նախկին ԽՍՀՄ վերոհիշյալ հանրապետություններում: Ասիական 12-րդ խաղերի ժամանակ ասիական երկրները միահամուռ պաշտպանեցին Չինաստանին այս երկրի մարզական հաջողությունների դեմ արշավանք սկսած արևմտյան մասնագետների և լրագրողների մեղադրանքներից, որոնց կարծիքով, աշխարհի ամենախոշոր երկրի մարզական վերջին հաջողությունները պայմանավորված են արգելված դեղամիջոցների օգտագործմամբ: Ասիական 12-րդ խաղերը փաստորեն աշխարհի ամենախոշոր մարզական փառատոնն էր, չէ՞ որ այս ցամաքամասում ապրում է աշխարհի բնակչության 60 տոկոսը (3,3 մլրդ.): Արևմտյան երկրներից շատերը չեն ուզում ընդունել, որ Չինաստանի մարզական հաջողությունները շատ բանով պայմանավորված են այս երկրի տնտեսությամբ, որը վերջին տարիներին շատ մեծ առաջխաղացում է ապրել և հավանաբար 21-րդ դարում դառնա աշխարհի ամենաուժեղ տնտեսություն ունեցող երկիրը: Ասիայի 12-րդ խաղերին մասնակցեցին 42 երկրների պատվիրակություններ:

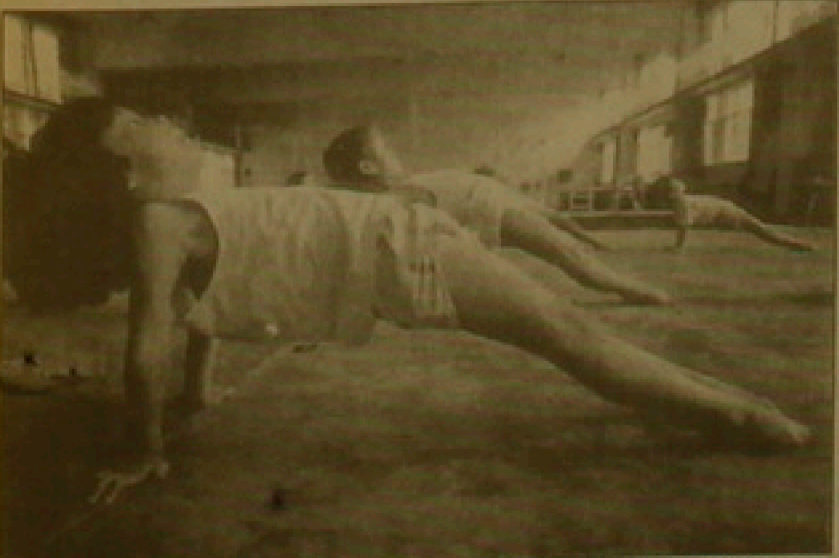

Չինական մարզական հաջողությունների գաղտնիքը

...ից ընդամենը 1 ռեկորդ, սակայն չինացիները նվաճելով խաղարկված մեդալների մեկ երրորդից ավելին, իսկական մարզական սխրանք գործեցին: Այսօր Չինաստանն իրավացիորեն Ասիայի մարզական ամենահզոր երկիրն է և գնալով առաջատար դիրքեր է գրավում նաև համաշխարհային սպորտում: Ասիական խաղերում աշխարհի միակ ռեկորդի հեղինակն էլ Չինաստանի ներկայացուցիչն է: 200 մետր լողատարածությունում հաջողության հասավ Լուն: Թիմային հաշվարկով 2-րդ մրցանակակիր դարձավ Հարավային Կորեան, որը նույնպես գնալով ցույց է տալիս իր հզորացող ուժը: Ճապոնիան գրավեց միայն 3-րդ տեղը: Դա զգալի նահանջ է այս երկրի համար, որը

Ասիական 12-րդ խաղերի մեդալակիր երկրների ցանկը

	Ո	Ա	Բ	Ը
1. Չինաստան	137	92	60	289
2. Հր. Կորեա	63	53	63	179
3. Ճապոնիա	59	68	80	207
4. Ղազախստան	25	26	26	77
5. Ուզբեկստան	10	11	19	40
6. Իրան	9	9	9	27
7. Թայվան	7	12	24	43
8. Հնդկաստան	4	3	15	22
9. Մալայզիա	4	2	13	19
10. Կատար	4	1	5	10
11. Ինդոնեզիա	3	12	11	26
12. Սիրիա	3	3	1	7
13. Ֆիլիպիններ	3	2	8	13
14. Քուվեյթ	3	1	5	9
15. Թաիլանդ	1	11	13	25
16. Սաուդ. Արաբիա	1	3	5	9
17. Թուրքմենստան	1	3	3	7
18. Մոնղոլիա	1	2	6	9
19. Վիետնամ	1	2	0	3
20. Սինգապուր	1	1	5	7

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Երևանի բաց առաջնության աշխարհագրությունը մեծ է

Թենիսի օլիմպիական հերթափոխի մանկապատանեկան մարզադպրոցի կորտերում տարիքային չորս խմբերով անցկացվեց դասական թենիսիստների Երևանի բաց առաջնությունը: Ուրախացնողն այն է, որ առաջնությանը մասնակցում էին ոչ միայն Երևանի, այլև Գյումրիի, Վանաձորի, Աբովյանի, Շենգավիթի շրջանի, «Արարատ» թենիսի ակումբի և «Հայաստան» մարզական միության ֆիզիկայի ինստիտուտի մարզադպրոցի 165 պատանիներ: Տարիքային բոլոր խմբերում էլ եզակի էին ստեղծում օլիմպիական հերթափոխի Երևանի մարզադպրոցի սաները: Նրանցից Արսակ Հարությունյանը, Հարություն Սաֆյանը և Իրինա Ոսկանյանը կանգնեցին հաղթողի պատվանդանին: Իրենց պարծանք մայրաքաղաքի կրկնակի չեմպիոն, հանդես գալով տարիքային երկու խմբում: Մնացած առաջին մրցանակակիրներ ունեցան նաև Շենգավիթի շրջանը, «Հայաստան» մարզական միության ֆիզիկայի ինստիտուտի մարզադպրոցը և «Արարատ» թենիսի ակումբը: Դրանք են Նորայր Արզոյանը, Հայկ Հակոբյանը և Սոնա Սարիգյուլյանը(?):

Ուսանողական խաղեր՝ ունիվերսիադա մեկնելու նպատակով

«Հայաստան» մարզական միության «Սպարտակ» մարզադահլիճում տեղի ունեցավ հանրապետության ուսանողական խաղերի բացման արարողությունը: Բուհական սպորտի այդ աստղաբույլի նշանակությունը մեծանում է այնքանով, որ ծրագրային 8 մարզաձևերի հաղթողները գալիք տարի Ճապոնիայում անցկացվելիք համաշխարհային ուսանողական խաղերին մասնակցելու իրավունք են նվաճում: Խաղերի մասնակիցներին, հանդիսատեսին բացման ժամանակ ողջունեցին ՀՀ բարձրագույն դպրոցի և գիտության նախարար Վարդգես Գնունին, «Հայաստան» մարզական միության նախագահ Ռազմիկ Ստեփանյանը և ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտի ռեկտոր Ռոբերտ Գալստյանը(?): Առաջինը իրենց ուժերը չափեցին վազքի մասնակիցները: Հաղթանակ տարան ֆիզկուլտուրայի ինստիտուտի մարզիկները: Ինստիտուտի մարզական ակումբի անդամները հաղթողներ դարձան նաև ձյուդոիստների մրցապայքարում: Երեկ իրենց մրցավեճն սկսեցին նաև սեղանի թենիսիստները: Մրցումներին մասնակցում են նաև Ղարաբաղի մանկավարժական ինստիտուտի, միլիցիայի բարձրագույն դպրոցի և ներքին զորքերի ռազմական բարձրագույն դպրոցի ներկայացուցիչները:

ԴԵՐԵՆԻԿ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ԲՐԻՋԻՍ(?)

«Կոդակը» օլիմպիական ամենախոշոր հովանավոր

Շատ գովազդներ պնդում են, որ «Կոդակը» պարունակում է օլիմպիական բոլոր գույները: Դա ամենևին ճիշտ չէ, քանի որ ընկերության դեղին, կարմիր, սև գույներից բացի, օլիմպիական գույներն ուրիշ երանգներ էլ ունեն: Բայց «Կոդակը» կրում է օլիմպիական գույները: 1881 թ. Ռոչեստեր քաղաքում (ԱՄՆ) Ջորջ Իստմանը և Հենրի Ստրոնգը հիմնեցին «Կոդակ» ընկերությունը: 1896 թ. Աթենքում տեղի ունեցած ժամանակակից առաջին օլիմպիական խաղերում «Կոդակն» արդեն ֆոտոռեպորտյորների կիսապաշտոնյա ղեկավարն էր, որն սատարել էր լրագրողների աշխատանքների կազմակերպման գործը: Դրանից հետո «Կոդակը» առկա էր բոլոր օլիմպիական խաղերում: Բայց 1984 թ. Լոս Անջելեսում տեղի ունեցած խաղերում «Կոդակը», որից 9 մլն. դոլլար պահանջեցին, չընդունեց առաջարկը և պայմանագիր չստորագրեց: Ֆոտոապարատների ճապոնական մյուս խոշոր ընկերությունը՝ «Ֆուջի ֆիլմն» անմիջապես օգտվեց «Կոդակի» անհաջողությունից և պայմանագիր ստորագրեց օլիմպիական կոմիտեի հետ: Այնուամենայնիվ, «Կոդակը» 1988 թ-ին Սեուլում կազմակերպված օլիմպիական խաղերին մասնակցեց: Նա ներկա էր նաև Բարսելոնում: «Կոդակը», որի գովազդային ամբողջ արշավը հիմնվել է օլիմպիական խաղերի վրա, անկարող է շարունակել իր գործունեությունը առանց օլիմպիական խաղերի: 1996 թ. Ատլանտայում կայանալիք օլիմպիական խաղերին մասնակցելու համար «Կոդակն» արդեն վճարել է 40 մլն. դոլլար: «Կոդակ» ընկերությունը խոստացել է բոլոր նրանց, ովքեր մասնակցեն Ատլանտայի օլիմպիական խաղերին, նվիրել վերջին մակնիշի ֆոտոապարատ: Նման նվեր ստանալու հեռանկարներ ունեն նաև Հայաստանի մարզիկ-մարզուհիները: Մնում է՝ օլիմպիական խաղերի իրավունք ձեռք բերել:

ԵՎՐՈՊԱ-96

Լեհական ֆուտբոլը փնտրում է իր շքեղ անցյալը

Առաջին խմբում ընդգրկված Լեհաստանի հավաքականը Եվրոպայի առաջնության ընտրական փուլի 2-րդ տուրում, ինչպես հայտնի է, սեփական հարկի տակ 1-0 հաշվով հաղթեց Ադրբեջանի հավաքականին: Այդ համեստ հաջողությունը հնարավորություն տվեց Լեհաստանի հավաքականի գլխավոր մարզիչ Հենրիկ Ապոստելին փրկել իր պաշտոնը: Սա վերջին 17 ամիսների ընթացքում Լեհաստանի հավաքականի առաջին հաղթանակն էր, որը մինչ այդ Թել-Ավիվում պարտություն էր կրել Իսրայելի «համեստ» հավաքականից: Այնպես որ Լեհաստանի հավաքականի հաղթանակը հաշվի նվազագույն տարբերությամբ ամենևին չի վկայում, թե Ադրբեջանի թիմն ուժեղ է: Մասնագետները վկայում են, որ Լեհաստանի հավաքականն անկազմակերպ վիճակում է: «1980-ական թվականների լեհական ուժեղ ֆուտբոլը գլխովին չքացել է, և նա փնտրում է իր շքեղ անցյալը», ասում են լրագրողները: Դեկտեմբերի 14-ին Ֆրանսիայի հավաքականը, որը նույնպես ընդգրկված է 1-ին խմբում, Փարիզում ընդունելու է Ադրբեջանի հավաքականին: Ֆրանսիայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ Էմե Ժակեն հայտարարել, թե Ադրբեջանի թիմն իրեն ամենևին չի մտահոգում:

Գ. Ա.

digitised by A.R.A.R.@

AEROFLOT

Հոկտեմբերի 31-ից Ռուսաստանի **«Աէրոֆլոտ-ռուսաստանյան միջազգային ավիաուղիներ»** ազգային ավիափոխադրողը սկսում է *Մոսկվա (Շերեմետևո-1)-Երևան և Երևան-Մոսկվա* կանոնավոր չվերթեր **ИЛ-62М** ինքնաթիռով:

Չվերթերը տեղի կունենան շաբաթական երկու անգամ՝ **երկուշաբթի և ուրբաթ օրերին:**

Թռիչքը Մոսկվայից՝ 11.40, ժամանումը Երևան՝ 14.10
Թռիչքը Երևանից՝ 16.00, ժամանումը Մոսկվա՝ 18.40

ժամանակը՝ մոսկովյան:

Ինքնաթիռում նախատեսված է սպասարկման երեք կարգ՝ *տնտեսական, բիզնես և առաջին:*
Ավիատոմսերի գները սրանք գործող չվերթերի գներից խիստ չեն տարբերվում:

Տոմսերը կարելի է ձեռք բերել հետևյալ հասցեներով.

ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ

Սայաթ-Նովայի փ., 22, Գլխավոր փոստատան շենք, Աէրոֆլոտի գործակալություն, հեռ. 532131, 223580:

ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ

- Ֆրունզենսկայա նաբերեժնայա 4, Աէրոֆլոտի գործակալություն, մետրո «Պարկ կուլտուրի»,
- Դոբրինինսկայա փ., (Կորովիյ վալ), 7, Աէրոֆլոտի գործակալություն, մետրո «Դոբրինինսկայա» կամ «Օկտյաբրսկայա»,
- Լենինգրադյան պող., 37, Քաղաքային ավիակայարան, «Աէրոկոմպլեքս» գործակալություն, հեռ. 1556419, մետրո «Դինամո» կամ «Աէրոպորտ»,
- Արբատի փ., 14, «Ֆլայտ» գործակալություն, հեռ. 2540922, 2548607,
- Իզմայլովսկի վալ փ., 30, «Ինգ» գործակալություն, հեռ. 9630351, մետրո «Սեմյոնովսկայա»,
- Գերցենի փ., 19, «Աոլոտ» գործակալություն, հեռ. 2032137,
- Բոլշոյ կոմսոմոլսկի պող.,8/7, հեռ. 2060427, մետրո «Կիտայ-գորոդ»,
- Սեմաշկոյի փ., 4, «Տրանսավիատեխնիկ» գործակալություն, հեռ. 2031428, մետրո «Լենինի անվան գրադարան»,
- Պոկլոննայա բլուր 12, «Սոլեանս» գործակալություն,
- «Շերեմետևո-1», օդանավակայան, Միջազգային բաժանմունք, «Սոլեանս» գործակալություն, հեռ. 5783430, Հյուրանոց «Սոլեանս» գործակալություն, հեռ. 5783621,
- «Շերեմետևո-2» օդանավակայան, ժամանման դահլիճ, «Սոլեանս» գործակալություն, չորրորդ:

Երևան մեկնելու ավիատոմսեր կարելի է ձեռք բերել նաև Մոսկվայում Աէրոֆլոտի այլ գործակալներից:
Արտասահմանյան երկրների ցանկացած քաղաքում **«Աէրոֆլոտ-ռուսաստանյան միջազգային ավիաուղիներ»** ավիափոխադրողի ներկայացուցչություններում և գործակալների մոտ:

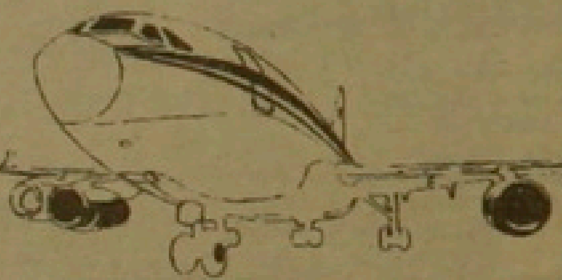

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՏՈՒԿ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԲԱԺԻՆԸ

կազմակերպում է դասախոսություն

ԱՆՍՈՎՈՐ ՎԻՃԱԿՆԵՐ ԵՎ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

թեմայով

Դասախոս՝ Գրիգոր Շահինեան

Չորեքշաբթի, նոյեմբերի 3, ժ. 17.00-ին
Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի
փոքր դահլիճում (հինգերորդ հարկ)
Երեւան, Մարշալ Բաղրամյան 40

Դասախոսության մասին

Մանկավարժությունը միշտ իր ազդեցությունն է թողնում ժամանակի վրա, իսկ ժամանակն էլ իր հերթին ազդում է մանկավարժության վրա: Ի՞նչ կարելի է անել՝ անսովոր դրության մեջ երեխաների բարվոք կրթությունը ապահովելու համար: Գրիգոր Շահինեանը կպատմի Լիբանանի պատերազմի ժամանակ անցկացրած իր փորձի մասին, կներկայացնի իր նախաձեռնությամբ ստեղծված ժամանակավոր եւ շրջիկ դպրոցը, որը նպաստել է, որպեսզի աշակերտները ժամանակը լավագույնս օգտագործեն հօգուտ իրենց գիտելիքների բարելավման:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար խնդրում ենք զանգահարել 27-33-70 կամ 27-16-58:

ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՄ

Ռումինական արտադրության «710» կահույք: Մանրամասն տեղեկությունների համար զանգահարել հետևյալ հեռախոսներով՝ 42.20.37, 52.09.37.

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Վաճառվում է սեփական առանձնատուն Մարիքյանում՝ 3-րդ շարք, տուն 15: Զանգահարել 24.43.16 հեռախոսով:

ՄԻ՛ ԴԱՐՁԵՔ ՌԵԺԻՄԻ ԳԵՐԻՆ ԿԵՐԱԿՐԵ՛Ք ՀԱՃԱԽ

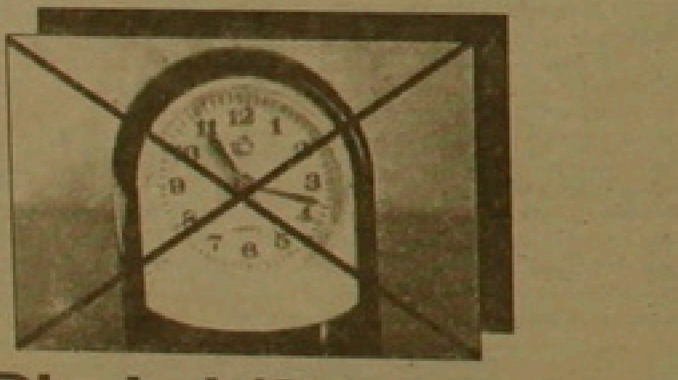

Կրծքով հաջողությամբ կերակրելու համար հետեւեք երեխայի պահանջներին, ո՛չ թե ժամացույցին: Թույլ տվեք փոքրիկին ննջել, երբ նա սոված է, եւ՛ օրվա ընթացքում եւ թե գիշերը:
Կերակրե՛ք հաճախ: Հաճախակի կերակրելը կշատացնի կաթի քանակը: Այն կավելանա երեխայի պահանջին համապատասխան:

Հետեւե՛ք ցուցումներին՝ կհասնեք հաջողության

Հիվանդանոցում երեխային միշտ ձեր սենյակում պահեք: Այսպիսով կարող եք հաճախ կերակրել թե՛ ցերեկը եւ թե՛ գիշերը:

Ո՛չ կաթ, ո՛չ ջուր, ո՛չ թեյ, ո՛չ հյութ: Ոչինչ հարկավոր չէ, բացի մայրական կաթից առաջին 4-ից 6 ամսում:

Կերակրեք միա՛յն ու միայն կրծքով 4-ից 6 ամիս:

Մայրական կաթ: Սա միակ սնունդն է, որն անհրաժեշտ է երեխային կյանքի առաջին 4-ից 6 ամսում: Այն փոքրիկին կպաշտպանի վարակիչներից:

Մի՛ մտահոգվեք կաթի քանակի ու որակի համար:

Մի՛ մտահոգվեք, որ աղքատիկ սնունդը կվնասի ձեր կաթնարտադրությանը: Նույնիսկ քիչ սնվելով դուք երեխային կապահովեք բավարար սննդարար կաթով:

Կրծքով կերակրելու նոր ցուցումների գրքույկը ձեռք բերելու համար դիմեք ձեր շրջանի պոլիկլինիկա

«Հայաստան» հրատարակչության տպարան, Երևան-23 Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1898 Տպաքանակը՝ 5000 Ստորագրված է տպագրության 26. 10. 1994 Գինը՝ 10 դրամ

digitised by A.R.A.R.@